

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE

A magyar szabadság és demokrácia történeti és kulturális folyóirata

Alapítva 2010. október 11-én

2021/9-10 szám

Tartalom

Villám

- [Az ki igazat szól](#)
- [A félelem nyirkos levegője](#)

Emlékezet

- [Tizenöt éve történt](#)
- [Dull Ernő: Európa jövője](#)
- [Földeák Iván: Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?](#)
- [Stancsics Erzsébet: Táncsics Mihály *Arany Trombitája*](#)
- [Nándi Mihály: A harangok kómába mentek](#)
- [Ballai László: Szabirok Vértesszentkereszten](#)
- [Dull Ernő: Dallmayr Iskola](#)
- [Nándi Mihály: DFNK](#)

Délibáb

- [Móra Ferenc: A muh-borjú](#)
- [Móra Ferenc: Bőrrharangok](#)
- [Lukáts János: Hal végén horog](#)
- [Kaiser László: Növésterv, minőség, vállalkozás](#)
- [Deák Mór: Az út](#)
- [Deák Mór: Az idő](#)
- [Szepes Erika: Két kép](#)
- [Jahoda Sándor: Jó és rossz rassz](#)
- [Jahoda Sándor: Statisztikák](#)
- [Ballai László: Vízen hagyott lábnyomok](#)
- [Le Fondant: Göröngyhalászok](#)

Húrok

- [Ballai László: Demotiváció](#)

- [Dull Ernő: A profi](#)
-

Villám

Az ki igazat szól

„Az, ki igazat szól, be törik az feje
De ki hazudnyi tud, az ül asztalfére,
Nagy kevélyen kandál az ezüst sellegre,
Könyékig jár keze az fekete lébe.”

A Szencsey-Daloskönyvből

A félelem nyirkos levegője

„A félelem nyirkos felhője lebeg a kánikulától szenvedő Magyarország felett. A magyarok megéreztek... veszélybe került mindaz, amit eddig elértek... A demokrácia magyar hívei nem akarnak hinni a szemüknek, amikor látják, hogy a rendszerváltozáskor kiharcolt szabadság idegen megszállók nélkül, a többpártrendszer és az alkotmányosság előttünk magasodó intézményei ellenére szétporlad, kicsúszik az ujjaink közül, átadja a helyét valami másnak. Valami másnak, amit a diktatúrához deportálásokat, bebörtönzéseket, kivégzéseket társító történelmi tapasztalataink miatt túlzásnak érzünk diktatúrának nevezni. De ez a készülődő, szemünk előtt formálódó új világ biztosan nem demokrácia... Érezzük, hogy veszély fenyegeti a szabadságot, mert a szabadság sohasem marad talpon az őszinte beszéd támasztéka nélkül...”

Orbán Viktor

Emlékezet

Tizenöt éve történt

Tizenöt éve történt, hogy szétverték a Magyar Televízió épületét. A botrány előzménye, hogy Orbán Viktor, a 2006-os, harmadik választási veresége után nem távozott a pártja éléről (amint azt a demokratikus normák alapján már első bukása után tennie kellett volna). Ehelyett sebtiben összehívott egy nagygyűlést a budai várba, ahol így tüzelte híveit, a „magyarokat”, a „nem magyarokkal”, azaz a Gyurcsány Ferenc vezette liberális és szociáldemokrata értékeket valló politikai erőkkkel szemben: „Az a dolgunk, hogy végigcsináljuk, amit vállaltunk. Amire egyszer ígert mondtam, arról nem mondok le akkor se, ha nem előnyt jelent, hanem áldozatot követel... A jövő kulcsa a hűség, ez köt össze minket. Most mérlegre kerül a közös és a személyes hűségünk is... Hűség a rendszerváltáshoz, hűség a 15 milliós magyar nemzethez, hűség az ezeréves Magyarországhoz, kettős keresztjéhez és Szent Koronájához. Mi nem vagyunk a meghátrálás emberei, mi a hűség emberei vagyunk.” A hűségnek e zászlóvivője politikai pályafutását 18 évvel korábban éppen a liberális oldalon kezdte meg (talán éppen ő kiabálta a parlamentben kereszténydemokrata képviselőtársra felszólalásakor: „Csuhasok, térdre!”) Orbán még azt is hozzátette, sose az a kérdés, hogy a Fidesz győz-e, vagy sem, sőt: „Ha a Fidesz nincs, akkor nincs többpártrendszer, és ha a Fidesz nem találja meg a jó válaszokat, akkor Magyarországon már demokrácia sincsen.” A trükk bejött, tömegek ünnepezték, a pártján belül pedig különféle machinációit követően nem akadt kihívó a vezéri posztra. (Érdekes, hogy a tisztújító kongresszus tagjainak így is csak 80 %-a adta le szavazatát az egyetlen elnökjelöltre.)

Ezt követően a régi–új Fidesz-vezér belső átrendezésekkel és a korábbi koalíciós partnerek, az MDF és a KDNP vezetői elleni durva támadásokkal töltötte az időt, valamint – a rendszerváltás óta eltelt időszakban példátlanul – pártjával nem szavazta meg a választásokról szóló belügyminiszteri jelentést, anélkül, hogy ennek érdemi indokát adta volna. 2006 júliusában azután ölébe hullott ellensége, Gyurcsány Ferenc korábban Balatonöszödön, a kollégái előtt elmondott – pakocsás (és ebben a jobboldal népszónokainak felszólalásaira emlékeztető) – munkabeszédének szövege. Ha egy jó hazafi, történetesen a nemzetéért aggódó politikus, a hűség mintaképe olyan információ birtokába jut, hogy veszélyben az ország, nem lép azonnal a tettek mezejére? Nem tájékoztatja a sajtót, valamint az illetékes hatóságokat? Nem kötelessége ez? Miért rejtegeti azt hónapokig? Ez nem manipuláció?

Mindenesetre feltűnően megváltozott az Orbán-beszédek tónusa. Az izgatás Tusnádfürdőről indult. Az ott elmondott beszédből kiindulva azután *A vízváltó* címmel (július 29-én, augusztus 5-én és szeptember 11-én) közölt cikksorozat jelent meg a *Magyar Nemzet*ben.

„A félelem nyirkos felhője lebeg a kánikulától szenvedő Magyarország felett. A magyarok megérezték... veszélybe került mindaz, amit eddig elértek... A demokrácia magyar hívei nem akarnak hinni a szemüknek, amikor látják, hogy a rendszerváltáskor kiharcolt szabadság idegen megszállók nélkül, a többpártrendszer és az alkotmányosság előttünk magasodó intézményei ellenére szétporlad, kicsúszik az ujjaink közül, átadja a helyét valami másnak. Valami másnak, amit a diktatúrához deportálásokat, bebörtönzéseket, kivégzéseket társító történelmi tapasztalataink

miatt túlzásnak érzünk diktatúrának nevezni. De ez a készülődő, szemünk előtt formálódó új világ biztosan nem demokrácia... Érezzük, hogy veszély fenyegeti a szabadságot, mert a szabadság sohasem marad talpon az őszinte beszéd támasztéka nélkül... 2006-ban a rendszerváltozás óta először szervezett, nyílt politikai hazugság történt... Álmunkban sem gondoltuk volna, hogy tizenhat év után ismét a világnak ahhoz a részéhez közelítünk, ahol a hatalom számára az őszinteség semmit nem jelent, ahol a hazugság magától értetődő eszköze a hatalomgyakorlásnak... Magyarország igazi problémája a széles körben hangoztatott politikai közhellyel ellentétben nem gazdasági természetű. Az igazi probléma a kormány hazugsága, a tények tudatos elferdítése, a felhatalmazás nélküli politika és az a tény, hogy mindezzel szemben a magyar demokrácia nem tudta megvédeni magát.”

A bizonytalansággeltő rágalomhadjáratot a törvényes kormány elleni nyílt lázítás követi: „A Gyurcsány-csomag nem demokratikus felhatalmazással rendelkező kormányprogram, hanem önkényes diktátum, vagyis nem legitim, tehát a kormánynak nincs joga a Gyurcsány-csomagot végrehajtani... Mire beköszönt a tél, már nem a jobb- és baloldal fog vitázni egymással, hanem egy elkeseredett és ingerült ország áll majd szemben illegitim kormányával. A kormány most már szó szerint provokálja az országot... Vagy visszavonja a Gyurcsány-csomagot, vagy megbukik... Gyurcsány-csomag vagy igazi megoldás, megszorítás vagy új alternatíva, nyugalom vagy békétlenség, biztonság vagy káosz?”

2006. szeptember 17-én, vasárnap délután azután „ismeretlen személyek” egyidejűleg juttatták el a Magyar Rádióknak, az RTL Klubnak és az Origo internetes portál főszerkesztőjének az öszödi beszédről készült hangfelvételt. A rádió 16 órai híreiben és honlapján is közölte a hírt. 17 óra körül az RTL Klub egyik riporterének Gyurcsány Ferenc Győrben elismerte: ő beszél a felvételen. Az orbáni hírharangok természetesen nem egészében vagy összefüggéseiben közölték az anyagot, hanem az abból a miniszterelnök kompromittálására kiszakított félmondatokat kongatták. Ennek hatására este a Kossuth téren gyülekezni kezdtek a hívek. Másnap megjelent előttük Wittner Mária, a Fidesz országgyűlési képviselője, az egykori 56-os, és bejelentette, hogy Magyarországon ismét forradalmi helyzet van. Délután jött a hír: a Fidesz szolidaritásáról biztosítja a tüntetőket, amire azok hatalmas ovációval feleltek. Ettől kezdve óránként követelték, hogy jelenjen meg Orbán Viktor és személyesen álljon a „forradalom” élére.

A „békés” tüntetés végül a tévé épületének szétveréséhez vezetett – az erről közvetített filmfelvételeket döbbenettel szemlélhette az egész világ –, amelyet a ferencvárosi és az újpesti „futballhuligánok” nyakába varrtak. Nem mellékesen, még augusztus 12-én, szombaton – két héttel a tusnádi frontnyitás után és hat héttel a tévé ostroma előtt – Orbán Viktor maga ment el szurkolni az első ligából kizárt Ferencvárosnak a Jászapáti ellen játszott meccsén. A különben tősgyökeres Újpest-drukker a lelátón mutatta magát, sőt, nyilatkozott is a sajtónak: „ami a Fradival történt, az disznóság.” Annak a politikusnak, aki a hatalomból való kiszorulását – a demokratikus választói döntést! – négy esztendő alatt képtelen volt pszichésen feldolgozni, ezért folyamatosan a felkelés, a kormány elleni megindulás lehetőségével izgatta a közvéleményt, és a kompromittáló anyag birtokában végre közel kerülhetett nagy destabilizációs álmai megvalósításához, gondoskodnia kellett krakélerségben kellőképpen jártas erőkről is. A magyar társadalomban pedig egyetlen olyan csoport kínálkozott, amely az évek során kellő gyakorlatot szerzett a tömeges utcai erőszakban és a rendőrökkel vívott összecsapásokban: a futballhuligánoké. Ők persze a 2006. nyárvégi manipulációkat megelőzően teljesen politikamentesen ténykedtek.

Orbán Viktor nem állt az általa feltüzelt emberek élére. Ehhez nem volt elég a „közös és a személyes hűség” a rendszerváltáshoz, a 15 milliós magyar nemzethez, az ezeréves Magyarországhoz, stb. Kiderült, hogy ő, ha kell, igenis a meghátrálás embere, amíg csak meg nem találja a „jó válaszokat” mármint a személyes győzelméhez, amelynek érdekében bárkit és bármit könyörtelenül feláldoz.

Dull Ernő: Európa jövője

2021. szeptember 1-én Szlovéniában, a bledi stratégiai fórumon részt vett Orbán Viktor miniszterelnök dogmatikus gondolataival ezúttal is nemzetközi porondon járatta le Magyarországot.

Szerinte ugyanis tömeges migráció veszélyezteti Európa biztonságát és kulturális identitását. A migráció kezelésében jelentős véleménykülönbségek vannak, amelyekben nem tudnak túllépni Európában. Az lenne a megoldás, ha minden hatáskört a nemzetállamok kezébe adnának. Magyarország (vagyis ő) nem fogadja el, hogy az Európán kívülről érkezők megváltoztassák a kulturális identitását. Magyarország (vagyis ő) nem hisz abban, hogy a migráció a megoldás a demográfiai problémákra. A hagyományos keresztény családpolitikában hisz. Azok a migránsok, akik most jönnek, mind muszlimok, ugyanakkor a Római Birodalom összeomlásának példája kevésbé releváns, mint a magyarok tapasztalatai, hiszen Magyarországot korábban muszlimok szállták meg. „Az én vízióm Európa jövőjéről az, hogy maradjunk együtt” – szögezte le.

A történelem tapasztalata az, hogy a gazdaságilag sikeres térségek kiváltják a migránsok érdeklődését. Mi magyarok is már a Kárpát-medencébe való bejövetelünk előtt berendezkedtünk Európa kifosztására, amelyet nyugati irányban 955-ig, déli irányban pedig 970-ig sikerrel folytattunk. Ezt követően – a sírmellékletek tanúsága alapján – a közmagyarság sorsában lassú elszegényedés következett be, amely jelentősen felgyorsult az államalapításnak köszönhetően, hiszen I. István király – a hitvalló – rátette a kezét a rivális törzsfők területére és vagyonára, mi több, bevezette az adófizetést is. Ugye milyen bonyolult a kereszténység kérdésének megítélése? Vagy a nemzeté. Szent István intelmeiben mindössze egy ízben fordul elő a „nemzet” szó – pusztán nemzetség értelemben. A „keresztény nemzeti eszme” levezetése Szent Istvánból meglehetősen problematikus, a fasiszta ideológiák irányából annál könnyebb – a magyar változat még a nácizmust is megelőzte.

A Római Birodalom kapcsán világosan kell látni és láttatni azt a páratlan – ezerkétszáz esztendő változatosságába szétágazó – eseménysorozatot, amelynek során egy város fennhatóságát és jogát egészen 4,4 millió négyzetméternyi területre ki tudja terjeszteni. Ez pusztán katonai erő és ideológiai kényszer alkalmazásával képtelenség lett volna, magyarázata a jogban és a toleranciában keresendő. Róma elfogadta a meghódított területek uralmi formáit, hagyományait és

erkölcsait, ugyanakkor a saját szervezetébe való bekapcsolásukkor jogbiztonságot kínált a részükre. A római politikai hozzáállásból egyenesen következik a barbárok betelepítése, egyszersmind kulturális felemelése. A Római Birodalmat végső soron nem külső, hanem belső erő feszítette szét, jelesül a kereszténység. Államvallássá tétele ugyanis nem egyszerűen kihívást jelentett a hagyományos római erkölcsöknek, hanem a feltörekvő püspökségek egyenesen saját territoriális politikai hatalmuk megerősítésén kezdtek munkálódni a központi hatalommal szemben. Saját katonai erejük nem – vagy csekély – lévén, ehhez kapóra jöttek a Rómával, sőt egymással is küzdő barbárok, akikkel előnyös megállapodásokat lehetett kötni a rivális területek elpusztítására.

Miniszterelnökünk nem fogadja el, hogy az Európán kívülről érkezők megváltoztassák a kontinens kulturális identitását? Éppen ő, aki a leggátlástalanabban munkálódik saját hazája kulturális identitásának megváltoztatásán? Az egyetemek legyalulásán, autonómiájuk megszüntetésén, kótyavetye tárgyává tételükén? Az egyetemek autonómiája kilencszáz esztendő óta az európai identitás sarkköve! És milyen erkölcs nevében dolgozik szeretett vezetőnk? Hogy mer kirekesztő nyilatkozatokat tenni bárki ellen is? Az iszlám azt jelenti: „Isten iránti odaadás, belenyugvás Isten akarataiba.” Nem ezt jelenti a kereszténység is? Az iszlám híveit muszlimoknak, a kereszténységét keresztényeknek nevezik. Az iszlám és a kereszténység nem csupán a vallási kötelezettségek – a rendszeres ima, a böjt, a szegények segítése és a zarándoklat – előírásában hasonlít egymáshoz, hanem abban is, hogy egyedül érvényes erkölcsi és törvényes világrendnek tekinti magát, ezáltal „szent” háborút folytathat a „hitetlenek” ellen. Erre a legfelháborítóbb példát a keresztes háborúk és a vallásháborúk szolgáltatják a történelemben. Tévedés azt hinni, hogy a kereszténység csak úgy magától megszelídült, és harcos mivoltában nem a demokrácia egyházi és állami ügyeket szigorúan szétválasztó törvényei korlátozzák, amelyek a vallásos hitet a helyére, a magánélet szférájába terelik: a hit maradjon egyéni döntés. A jelenlegi magyar miniszterelnök politikai gyakorlata e tekintetben is homlokegyenest ellene megy az európai alapértékeknek, hiszen igyekszik az egyháznak, mint politikai szövetségesnek korszerepénél lényegesen nagyobb teret biztosítani.

Mármost, ami a „hagyományos keresztény családpolitikát” illeti, a család, mint történelmi – pontosabban történelem előtti – kategória, teljesen független a kereszténységtől, és amikor éppen a muszlimok kirekesztéséről fröccsen a szó, érdemes összehasonlítani az orbáni és egy „muszlim” ország családhelyzetét. Utóbbiban ugyanis a család nem fikció, hanem az összetartozás széttörhetetlen egysége, ha tetszik, az „együtt maradásé”. „Az én vízióm Európa jövőjéről az, hogy maradjunk együtt” – fejtegette ugyanis a jelenlegi magyar miniszterelnök. Ki, kivel? A vízióiról persze Ady jut az ember eszébe:

„Ez itt a láp világa. Szürke,
Silány, szegény világ. Megülte
Az örök köd, mely egyre rémít.”

Európa jövője akkor lesz biztosított, ha a demokrácia végre megkérdőjelezhetetlen alapértékké válik, miáltal a választók könyörtelenül kiakolbólitják a politikai porondról azokat az alakokat, akik megfelelő szakértelem és felkészültség híján politikai huliganizmusba kezdenek, ahonnan csak – mint a példa mutatja – a banditizmushoz, az ország kifosztásához és a társadalmi értékek kiürítéséhez vezet az út. Tehát:

„A láplakók közt várom én itt
Az én szép, fényes reggelem,
Bús esti köd rémít s borul rám,
De az a reggel megjelen.”

Földeák Iván: Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?

Vagy tíz éve rendszeresen nézem az angol, spanyol, német és utóbbi időben már francia bajnokság meccseit. Ezek a bajnokságok önfenntartóak, nem az állampolgár pénzéből élnek. Van klubsovinizmus, de nem része a nemzeti identitásnak a győzelem vagy vereség. Éppen Párizsban voltam, amikor a franciák 2000-ben megnyerték az EB-t. Este kimentünk az asszonnyal a Champs-Élysées-re. Igazi népünnepély volt. A mellékutcákban rendőrautók, a rendőrök békésen üldögéltek. Senki nem verte meg az éppen ott sétáló és kissé szomorú olaszokat. Hajnalra értünk haza gyalog a Szent Mihály sugárút végén levő szállásra.

Hétfő reggel már nyoma sem volt az ünnepnek. A város tiszta volt, az emberek siettek a dolgukra. Mintha mi sem történt volna az előző napon. Lehet, hogy megírom, mert Párizst szeretem... Trianon ellenére...

Nem tartom nemzeti ünnepnek, hogy vagy tizegynéhány éve válogatottunk fiaskóit lakájmódra kell dicsérni és magyarázni. Játszanak, ahogy tudnak. Láttam az „aranycsapatot” játszani, 1956 előtt és utána is – a mai futball persze hogy más, utcahosszal érdekesebb. Az akkor jó volt. De állandóan felemlegetni, miközben a németek, franciák, olaszok, spanyolok, angolok, brazilok vb-t nyertek, némelyikük többször is, enyhén szólva ködevés.

Angol–magyar a Puskás Arénában. Elődjének a Népstadionnak megnyitójára édesapám elvitt. Öltönyben, nyakkendőben, mint több ezer szurkoló társa. Most tévén néztem a mérkőzést, papucsban, melegítőben. Az angolok szokás szerint laza és kifárasztó első félidő után a másodikban tizegynéhány percig játszottak és lőttek három gólt. Ha az elején lőnek gólokat, a vad ellenfél dühében és igyekezetében szétrúgja őket. És csak annyit adnak ki magukból a nemzeti válogatottban, amennyi kell, mert nem ott keresik a kenyérüket.

A 0:4 után nem ünnepeltem volna magamat a közönséggel és nem ünnepeltem volna a játékosokat. Fülem-farkam behúzva menekültem volna az öltözőbe. Vagy mint néző csendben felállok és hazamegyek. Ez a kis magyar abszurd.

Ami a térdelést illeti, a fél térdre ereszkedés nem a megalázkodás, hanem a tisztelet jele. Ezt tette a vitéz a király előtt, amikor lovaggá ütötték. És így köszöntötte úrnőjét a gentleman. Ha Messi, Ronaldo, Kane megteszi, akkor a másodrangú török csapatban játszó magyar focista ne játssza meg a csekonics bárót. Láttam, ahogy Gulácsi és Orbán letérdel saját profi csapatában,

mert ezzel tiszteli meg a játékosok nagy részét kitevő más etnikumot. A barnabőrű profi játékosok, más bőrszínű társaikkal együtt egy nagyszerű hivatás professzorai. Bőrszínűtől függetlenül együtt alkotnak csapatot. Fehér társaik értik, hogy miről van szó és tekintélyüket is kölcsön adják az elfogadtatásért. A magyar közönség rajtuk gúnyolódott, őket alázta meg. Nem nemzeti ünnep, nemzeti szügyennap volt. És nem melegség, hogy másutt is van futball-huliganizmus. Nálunk ne legyen...

Az egész nem ér meg ennyit. A magyar foci ott van, ahol van, szóra sem érdemes. Játszanak politikai nyomás nélkül és mi szurkoljunk ugyanígy, de kulturált módon, emberként.

Nemzeti önbecsülésünk viszont megér egy misét – bocsánat Ferenc pápától – egy rövid és kétségbe esett szösszenetet.

Mintha rosszul sáfarkodnánk azzal, amire büszkék lehetnénk. Álhősöknek állítunk nyílt vagy burkolt célzattal emlékműveket. A Wermachtban két vaskeresztet is megszolgált, igencsak másod, ha nem harmadrangú írónak. A hatalom gyepőlőjét a nyilasok kezébe hajító, az országot millió halottal megrövidítő, a magyar lakta területek végleges elvesztésével sújtó kormányzónak.

S közben szemérmesen hallgatunk, nem csinálunk igazi nemzeti hőst azokból a magyar hazafiakból, aki megpróbálták kirántani a kátyúból az ország válságokban imbolygó, politikai harcok kátyúin döcögő szekereit. Ugyan utca viseli Tarcsay Vilmos vezérkari százados és az újvidéki vérengzések tisztázásának ügyében bátorságát és tisztességét megmutató Bajcsy-Zsilinszky Endre nevét. Ugyanezzel tisztelték meg még a rendszerváltás előtt Kiss János nyugalmazott altábornagyot, Nagy Jenő vezérkari ezredest. Ám ha megkérdeznénk az arra járókat, félek, hogy nem sokan tudnák megmondani, kik is voltak ők. Nagyszerű és hősiés kísérletük még mindig nem kapott méltó helyet nemzeti történelmünkben. Mint a szervezkedés többi, nevével az ismeretlenség homályába eltűnő alakja sem.

Évfordulós ünnepségen emlékeznek meg, mint hőstetről a Budapesten körülzárt német és szolgálatukban álló magyar csapatok eleve halálra ítélt kitörési próbálkozásáról. Közben egy szó sem esik arról a két és félezer magyar katonáról, akik Váriházy Oszkár vezetésével részt vettek a város felszabadításáért folyó harcokban a másik oldalon, a szövetségeseik oldalán. Mintha szégyellnénk őket. Az olcsó politikai célokat szolgáló történelmi amnézia remekül működik.

Menjünk még hátrább történelmünkben. Senki nem meri kimondani, hogy a XX. század egyetlen igazságos honvédő háborúját éppen a Tanácsköztársaság katonái vívták, Bártfáig visszaszorítva a cseheket, majd a Tiszánál a románokkal vívva reménytelen csatát. Nem ők lettek a nemzeti hősök, hanem a román szuronyok hathatós támogatásával hatalomra kerülő lovastengerész ellentengernagy. A csak egy igazságot elfogadó történészeknek nem ez jut eszébe, hanem az unalomig ismételt vörös terror, amit egy nagyságában és történelmi súlyában sokkal szörnyűbb, tragikus végjátékhoz vezető fehérterror követett. Ki emlékezik ma arra az egykori K.u.K. vezérkari tisztre, Stromfeld Aurélna, aki óriási szakmai tudását latba vetve 1919-ben a nagyszerű északi hadjáratot levezényelte? Amikor perbe fogták, Napóleont idézve, büszkén vallotta, hogy a határon ellenség állott, s ilyenkor, akármilyen rendszer van, minden hazafinak a hadseregben a helye. Mert nem osztályhadsereget vezényelt, hanem a nemzeti függetlenségért, a magyar lakta területek megőrzéséért harcoló nemzeti hadsereget. Jutalma lefokozás, több évi börtön lett és gyakorlatilag kiírták a magyar hadtörténetből.

Sajnos nem járt jobban egy még korábban élt nemzeti hősünk sem, akinek katonai

képességeit világszerte elismerik, 1848-49-es hadjáratait mint a hadvezetés briliáns példáit akadémiákon tanítják. S aki 67 évig elvonulva, a hamis, álhazafias gyűlölet légkörében élt. Visegrádi háza kerítésének megköpődése hazafias cselekedet volt, a derék és honfibtól dagadó keblű pesti polgárok hétvégi kielégülése. Háza ma is üres, nem emlékezik múzeum a hadtörténet egyik magyar zsenijére.

És ismét visszakanyarodok a focihoz. Miután együtt ünnepeltem a párizsiakkal az EB megnyerését 2000-ben, másnap ellátogattam az Invalidusok nagyszerű épületegyüttesébe. Földszintjén a francia huszárság történetét bemutató kiállítás várt. A ma is létező, természetesen nem méneken, hanem szárnyas vagy acélba öltöztetett paripákon csatába induló fegyvernemet mutatták be. Létrehozása annak a Bercsényi Lászlónak az érdeme, akinek apja a vezérlő fejedelem, Rákóczi közeli harcostársa, hadvezére volt. Az alma nem esett messze a fájától. Az ifjabb Bercsényi már 19 éves korában a fejedelem testőrségének századosa. A trencsényi csatában megmutatja vitézségét: megmenti a sebesült fejedelem életét. A francia elit alakulat ma is a mi Bercsényink nevét viseli.

Vajon a foci csillagait poharakkal megdobáló, kigúnyoló hazafiak tudják-e ezt? Ők másra büszkék, amit mi szívesen elfelejtenénk. Azt viszont biztos tudják, minek a szimbóluma a feketeing. Egyelőre nem része nemzeti identitásunknak. Vigyázzunk, nehogy végül az legyen...

Stancsics Erzsébet: Tánacsics Mihály *Arany Trombitája*

Az *Arany Trombita* Tánacsics Mihály második újságja volt, amelyet a *Munkások újsága* előzött meg. A lap címe Sárosi Gyula 1849 májusában megjelent művére (*Ponyvára került Arany Trombita, Az örök igazság parancsolatjára mondva csinálta Sárosi Gyula*) utal, amelyért Sárosit 1851-ben a hadtörvényszék halálra ítélte és *in effigie* (jelképesen) felakasztotta. Tánacsics lapjának könyvkötészeti adatai a következők:

Politikai, - ipar- és gazdasági hetilap a munkás nagyközönség számára. Fennállt 1869. jan. 2. – dec. 21-ig. Alcíme júl. 3-tól: „Munkások Ujsága.” Felelős szerkesztő Tánacsics Mihály, jan. 30-tól Sassy Árpád, nov. 13-tól Sassy sajtófogsága miatt Borsodi László. Társ-szerkesztők júl. 3-tól az Általános Munkásegylettől kiküldött „munkásbizottmány” tagjai: Kretonics József, Szmolényi Nándor, Iherlinger Antal. Szerkesztési iroda a kiadóhivatallal együtt: Józsefváros, Zerge u. 13., okt. 30-tól Mészáros u. 2. I. 17. Előfizetési díj egész évre hat frt, egyes példány ára tíz kr. Alakja 2 r. Számonként terjedelme nyolc hasábos oldal, márc. 6.-27. között nem jelent meg, egyébként minden szombaton.

Tánacsics első politikai zsengeiben a jobbágyfelszabadítással, az úrbér eltörlésével foglalkozott. A kor nagy változásaira mutat rá, mi volt a lap „profilja”. Az 1848-ban megjelent *Munkások újsága* utódjaként Tánacsics Mihály a címet Sárosi Gyula verséből vette. *Életpályám* című életrajzi kötetében ezt írja: „*Azért indítottam az Arany Trombitát, mert arany szavakat akarok abban hangoztatni.*”

A *Munkások újságával* ellentétben 1869-ben már felismerték, amit Sassy Árpád megfogalmazott: „A nemzet ereje kifejlett iparában fekszik.” Kretovics József pedig ezt írja: „Ne a munkás legyen a gép rabszolgája, hanem fordítva.” A két munkatárs mindvégig komoly támasza volt Táncsics lapjának: Kretovics nyomdász, jegyző, újságíró, az újság szedője és cikkírója. 1869. július 3-ától Iherlinger Antallal és Szmolényi Nándorral a munkásbizottmány tagja. Sassy újságíró, tisztviselő, társszerkesztője, majd szerkesztője a lapnak. A 48-as párt radikális tagja, a nemzetiségi egyenjogúság híve volt. Meg kell még említenem dr. Csorba Géza ügyvédet, publicistát, lapszerkesztőt is, aki feleségül vette Táncsics egyetlen életben maradt lányát, Esztert. Az 1877-ben indult és ma is létező *Népszava* (régóta már napilap) létrehozásánál bábáskodott Táncsicssal együtt, amelynek szerkesztője is volt.

Az Arany Trombita kijelenti: „Minden munkáshoz szóltam, a kézműiparhoz úgy, mint a mezői gárdához, mert valamennyinek van ellensége, valamennyinek egyesülni kell.” A szabad iparról Politzer Zsigmond munkás ezt írja: „...A munkások képezzenek egy társulatot: e társulat egy vállalatba kezd, p. o. egy gyárat állít fel. Ebben a gyárban mindenki, aki dolgozik, azon kívül, amit rendszeren, mint munkás, bérül kap, még azon nyereségben is osztozik, mit a vállalat hoz. Ez volna a munkáskéz méltányos megjutalmazása, így lenne a munkás igazság szerint fizetve...”

Mai tudásunkkal érdekes bepillantani „A nagyvilág kis tükörben” rovat Földismeret híreibe. Kiragadva belőle Táncsics egy gondolatát: „...A tenger mélysége a fenekén található hegyek és völgyek szerint különböző. Ross hajóskapitány 1843-ban megmérte a tenger mélységét, 25806 párizsi lábnyinak találta (1 méter = 3,078 m láb) s állítá, hogy ez a legnagyobb mérték. Denham hajóskapitány 1852-ben olyan helyre jutott az Atlanti tengerben, Buenos Airestől 250 mérföldre kelet felé, hol a tenger mélységét mérvén, azt 43380 párizsi lábnak találta; a mérőn 9 óránál folyvást alágördült, míg a tenger fenekére ért...”

Táncsics 1869. február 6-án felajánlotta, hogy ingyen megküldi az *Arany Trombita* hetilapot a budapesti rabok számára. Így indokolja: „Saját tapasztalatomból tudom, hogy a börtönben lévő szerencsétlen rabokra nézve nincs nagyobb jótétemény, mint a foglalkozás, legyen az akár testi, akár elméleti – azaz olvasás...” Ezen kívül lapját felajánlja még a következő ügyintézetek számára is: Pest megye, Pest város, Buda város, Budai Várórség, József kaszánya és az Országos budai Téboldya. (A Lipótmező néven ma is ismert pszichiátriai intézetet 1868-ban nyitották meg, amely 2000-ig működött. Azóta bezárták, kihasználatlanul, sorsára hagyva omladozik.) Tisztelettel kérte a hatóságokat, hogy engedélyezzék felajánlását a fent említett intézményeknek, és tájékoztassák, hogy nem áll-e ez ellentétben az egyházi szabályokkal. Ha belegondolok, ezek után csak ráfizetéses lehetett a lap...

Kevesen tudják, hogy Táncsics verset is írt, ám ezek száma elenyésző volt prózai munkái mellett. Megosztok a *Bízgatás* című verséből egy rövid részletet, amely korának jellegzetes „rímezetében” íródott:

„...Annyi szent hó fohász után
Szép hazánk ege
Derül végre, s oszladozik
Sötét fellege.

Nem hiszünk már, hogy a vén sors
Le tud küzdeni;

Ifjú erőnk ellen ő fog
Csatát veszteni...

E hazában a természet
Jóléttel kínál:
Bolondokul szomjazzunk-e
Forrásainál?..."

Úgy érzem, hogy nemzeti hősünk magánéletéről is szót kell ejteni, azok kedvéért, akiknek még nem volt idejük jobban belemélyedni munkásságába. Vajon milyen magánéleti háttérrel tette mindazt, amit tett? Álljon itt csak egy apró szelet a nagy egészből: Táncsics első leánygyermeké fogzásban halt meg csecsemőkorában, kisebbik lányának, Etelkának halálhíre Londonban érte 1846 őszén. Mire hazaért, fia, Kálmán is meghalt. Nagyobbik lányát, Ilkát pedig Brodba való menekülésékor, 1847 elején, közvetlenül letartóztatása előtt vesztette el. Az *Életpályámban* ezt írja: „Négy leánygyermekünk után egy fiunk született.” Vagyis úgy tűnik, volt még egy leánygyermekük, aki szintén meghalt, de a neve sem maradt fenn. Később született gyermekeit is elvesztette: Lajoska nevű lánya (Kossuth iránti tiszteletből keresztelték erre a lányosított névre) 15 évesen halt meg Táncsics rabsága alatt. (Temetésére Táncsics vasra verve, fegyőri kísérettel mehetett el, addig Kossuth önként beült helyette a cellába.) Legfiatalabb lánya, Eszter érte meg egyedül a felnőttkort, aki viszont a szülésbe halt bele. Leszármazottként egyetlen unokája maradt: Csorba Ida.

Ha modern világunk hatására kritizálni kezdenénk naiv idealizmusát, utópisztikus nézeteit, gondoljunk arra, hogy a XXI. század szülötte vajon kibírta volna-e azokat a hányattatásokat, nélkülözéseket, tragédiákat, amelyeket neki kellett átélnie? Elgondolkozhatunk azon is, hogy nélküle talán nem is jutott volna nekünk ennyire hedonisztikus, kipárnázott és kényelmes a XX. és XXI. század...

Újrahangolva...

Kezemben tartok egy *Arany Trombitát*. No, nem az 1869-es év egyik számát, hanem a XXI. századból valót. Kezdjük ennek is az adataival: Első száma megjelent 2006. október 10-én száz példányban Ácsteszéren, Táncsics Mihály szülőfalujában. Gurdon András képviselő saját költségén Borbély Ilona társszerzővel hívta életre a faluújságot. Állandó rovataihoz Ácsteszérről jó páran csatlakoztak, akik közül sokan ma is munkatársai a lapnak. 2008-ban Pintér Gábor képviselő lett a főszerkesztő, a lap megjelenésének költségeit az Önkormányzat vette át. A két polgármester: a sajnálatosan elhunyt Lunk György, majd utódja, Vuts Norbert gondoskodtak arról, hogy a lap ennyi év után is fennmaradjon és betöltse szerepét, amiért Táncsics emlékére – életre hívták.

Táncsics örülne, ha látná, hogy kedves *Arany Trombitája* szülőfalujában színes, 14 oldalas, jó minőségű papíron jelenik meg, hírt adva a helyi közéleti, kulturális, gazdasági, egyházi, iskolai-óvodai és sporteseményekről. Meghatódna, hogy a második világháború után felépült, majd szerencsétlenül leégett ácsteszérei kultúrház helyén a XXI. század minden technikai kényelmével felszerelt épület emelkedett, amely az ő nevét viseli. Talán a szeme is könnybe lábadna, ha tudná, hogy 2007-ben megkapta az országos és nemzetközi kitüntetést: Táncsics Mihály posztumusz a Magyar Kultúra Lovagja lett.

Vigyük hát tovább e sokat szenvedett ember szellemi örökségét! Tóth Erzsébet róla is mondhatná: „*Magyarnak születni véletlen is lehet, de magyarnak maradni küldetés.*” És a XXI. század gyermeke mit mondhat? Magyar csak itt lehetsz, mert tudják rólad, hogy az vagy. Génjeidben hordozod azokat a szorongásokat és bizonytalanságokat is, amelyeket nagyszüleid éltek át. Ez az örökségünk. Mindig *újrahangolva...*

Nándi Mihály: A harangok kómába mentek

Keresztény, nemzeti országunk a hit hullámain lebeg: a hívek békementben folyamodtak, hogy nálunk rendezzék meg a nemzetközi eucharisztikus kongresszust – ahol, úgy mint áldozáskor a templomban – a Szent István téri vásáron és színpadon, a Hősök terén, a Hungexpón, valamint a Budapest legforgalmasabb közterein kialakított missziós színpadokon és a végtelen sorokban feltorlódott automobilon, csakúgy az általuk haladásukban gátolt villamosok és buszok utasaiban is jelen legyen az Úr teste, ezáltal még jelenebb a mi lelkünkben. Ámen.

És volt kihez folyamodni. Szeretett miniszterelnökünk – áldja meg az Isten, ahogy megáldották azok az öregasszonyok is, akiktől hagyta a kezét csókoltatni, könnyel áztatgatni – meghallotta a hozzá kiáltó szót, és azt felelte Ézsaiással: „A pusztában kiáltó szó vagyok: Egyengessétek az Úr útját”. Meghallotta persze a hűség miatt is, amelyet az ezeréves Magyarország, valamint annak kettős keresztje és szentkoronája iránt érez. Nem is beszélve Szűz Máriáról, akinek a kegyelmébe már Szent István és Antall József is beajánlott bennünket, nyomdokukban lépdelni, mintegy keresztény m.elnöki kötelezettség. Ézsaiással: „Én vagyok az Úr, Istened, ki tanítlak hasznosra, és vezetlek oly úton, amelyen járnod kell.” És ezért vezetett bennünket el a Türk Nyelvű Államok Együttműködési Tanácsába is, amelynek a tagjai mind muszlimok, tehát különösen alkalmasak lehetnek az evangelizációra.

Itt minálunk erre már szükség sincs, ízig-vérig keresztény országunkban mindenki hívő, és hatalmas békemenetekben követeli, hogy vezessék vissza az egyházi tizedet az adórendszerbe, hogy saját jövedelmükkel fedezhessék a templomok, rendházak és egyéb egyházi létesítmények építését, a lemondás és felajánlás szép gesztusával is közelebb kerülve a Szentlélek kegyelméhez.

Tehát egy ilyen velejéig keresztény országban, ahol maga a m.elnök a legfőbb (majd azt írtuk: hitforrás) hitgyakorló, már szinte egy új Szent Istvánként nem csupán az imádkozásban, de a krisztusi szeretetben, megtestvéresedésben is első, aki mindenben testvérei szolgálatát keresi, már ki nem mondott – de az isteni kegyelem által megérezett – akaratukat előre teljesítve; nos, egy ilyen országban a m.elnök végtelen alázatát és odaadását követő hívek – az a tizenötmillió magyar – nyaraláskor is legelső kötelességének érzi a harang szavára felszerkenést, az imára készülést, egyszersmind az Úr templomának szánt kegyes – jövedelmük zömét kitevő – adományok előkészítését. E téren pedig valóságos verseny indul ilyenkor, hatalmas BMW-k, Mercedesek,

Bentleyk sorakoznak az apátsági központok körül, amelyet a hívek már felajánlottak az egyháznak, hogy mezítláb, evangéliumi szegénységben térhessenek az útra, amellyel Krisztus megajándékozott bennünket. Hisz: „Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyeknek országa.”

Ebben a helyzetben pusztán – a m.elnök szükséges és helyes intézkedései dacára – nyomokban még mindig fennmaradt liberális sajtó provokációjának tekinthető az alábbi álhír:

„Balatonberényben a nyaralók petíciót nyújtottak be a polgármesternek, miszerint pihenni jöttek, és nem a harangozást hallgatni, ezért azt kérik, hogy a hajnali hangzavart [sic!] haladéktalanul szüntessék be. »De a harangszó az harangszó« – kulcsolta össze a kezét a plébános. »De berény az berény a Balatonban is« – ellenérveltek a turisták. »Ebben lehet valami – így a polgármester – meg hát a turisztikai adóban, legfőbb bevételünkben is.« »És Róma?« – tiltakozott a plébános. »Róma messze van, de a turisták közel« – zárta le a vitát a polgármester. »Annak okáért menthetetlen vagy óh, ember – figyelmeztetett összekulcsolt kezéből jobb mutatóujját kibontakoztatva a plébános, mint Pál apostol a rómaiakat –, bárki légy, aki ítélsz: mert amiben mást megítélsz, önmagadat kárhoztatod; mivel ugyanazokat míveled te, aki ítélsz.« Mindazonáltal a harangozást áttették 5-ről 6-ra. Nem sokkal ezután, reggel 6 óra 10 perckor egy, a kormánykörökhöz tartozó, prominens személy hatalmas, fekete BMW-je parkolt le a polgármesteri hivatal előtt, és a falu elöljáróját azonnal az irodájába rendelték. Azóta reggelenként nem harangoznak Balatonberényben.”

„Mert hogyan, mint? Hogy-hogy?” – kért tájékoztatást a m.elnök a fülébe jutott ügyről. Leghívebb munkatársai, egyszersmind a magyar nemzet és a kereszténység legelkötelezettebb élharcosai a legnagyobb gondossággal készítették elő, egyszersmind végtelen aggodalommal terjesztették be a m.elnökhöz a sajtó-összefoglalót. Ám hogy fellazultak az arcvonások, tánkra perdültek a szarkalábak, amikor felcsattant az oly jellemző, oly szellemes, oly frappáns válasz: „a harangok kómába mentek.”

Ballai László: Szabirok Vértesszentkereszten

Vértesszentkereszt, avagy Véteskeresztúr a Csák nemzetség bencés monostora, megejtő szépségű gótikus romtemplom Bokodhoz közel, az erdő sűrűjében. Az épen maradt templomokban az egységben gyönyörködünk, miért is figyelniénk fel, mondjuk, egy a keresztboltozat által határolt kúpszelvényre? Itt azonban csupán az maradt fenn az egykori székesegyház apszisának mennyezetéből, csonkán a magasba törve, mégis valami új teljességben hirdetve az ember

alkotóerejét.

1146-ban már állt itt Ugrin comes monostora, amely a kolostortól északra feltárt, téglalap alaprajzú hajóval és négyzetes szentéllyel felépült templommal azonosítható. Szentélye mellé két, apszissal bővített kápolnát építettek téglából a XII. század végén. A XIII. század elején Csák nemzeti Ugrin választott esztergomi érsek építtette azt a házat, amelyet Miklós comes, mint a nemzetség udvarhelyét 1231-ben és 1237-ben kelt végrendeleteiben legkisebb fiára hagyott. A XIII. század első harmadában épült fel a kolostorépülettől délre a háromhajós, kereszthajós, északon és délen fülkékkel bővített szentélynégyyszögű templom, amelyen a III. Béla kori esztergomi műhely kőfaragóin kívül a pilisi ciszteri apátság kerengőjén, a kalocsai második székesegyház és Ócsa építésén részt vevő dél-németországi kőfaragók is dolgoztak.

Nos, a fentiekén túl Vértesszentkereszttel kapcsolatban extrainformációk is keringenek. A magyarországi „Szentkereszt” helynéven létesített templomok mind a Szent György-vonalak keresztvezésében lennének találhatóak, a hely szakralitása tehát ősi gyökerekből táplálkozik. A honfoglaló Csák nemzetség Árpádtól kapta volna a birtokát. A székesegyház nyugati kapuoszlopain pedig egyenesen parthus harcosok láthatók, valamint a Nap és a Hold, mint szabir jelképek.

Az újabban divatba jött Szent György- vagy sárkányvonalak nem képeznek természettudományos kategóriát, az ezoterika tárgykörébe tartoznak, vagy még oda sem. A templomok helyének meghatározásában játszott szerepük – mivel régi egyházi kútfők sem tudnak róluk, így a Magyar Katolikus Lexikon sem – utólagos belemagyarázásnak tűnik.

Minden Árpád-kori nemzetség a honfoglalásra vezette vissza az eredetét, valójában azonban a Szent István előtti korszakból nincsenek róluk források. A Csák név etimológiája tisztázatlan, szláv eredete sem kizárt. Árpád birtokadományozása Anonymus regényes elbeszélésének, *A magyarok cselekedeteinek* fontos eleme, amelyhez alighanem II. Endre esztelen – de a középnemességnek igen tetsző – birtokadományozási politikája szolgálhatott mintául. A lovasnomád népek szemében azonban a földtulajdonnak nem volt értéke, a legelőket közösen használták. A gazdagságot az állatállomány, a rabszolgák, illetve a nemesfém, prémek és értékes textilnemű birtoklása jelentette. Az első birtokadományok Szent Istvánhoz köthetők, aki a fegyveres szolgálatába szegődött külföldi „vendégeket”, mint Vecelint, Hontot és Pázmányt, valamint egyes keresztény magyarokat, így Csanádot, jutalmazta hűségükért, egyszersmind államigazgatásának pilléreivé téve őket.

A szabirok a VI. sz. elején Keletről érkezett és e század első felében a Kaukázus előterében jelentős szerepet játszó nomád török nép. Történetükre a szomszédos bizánci és perzsa birodalom gyakorolt döntő hatást. 558 táján a szintén keletről jövő avarok legyőzték őket, s ezzel önálló hatalmuk megszűnt. A kazárok és a szabirok viszonyát néhányan úgy értelmezték, hogy a két nép azonos. Bizonyítékaik között szerepelt, hogy lakóhelyük egybeesett, hogy utóbbiak hatalmának visszaszorulásával egy időben jelentek meg a kazárok a forrásokban, és hogy Maszúdi egyik közlése szerint a kazárokat perzsául gázárnak nevezik, de török nevük sabir. A 9. sz.-i arab geográfus, Ibn Hordádzbeh felsorolja a Derbendtől északra levő királyságokat, s az egyiknek a neve swr (sūr, sawar), amelyet a szabirokkal azonosítottak. Ezt az értelmezést nem támogatja sem a szövegkörnyezet, sem a Hudūd al-alamban fennmaradt párhuzamos sūr alak. A volgai bolgároknál szereplő Szuvar nép- és városnév is valószínűleg a szabir népnévből magyarázható. Végezetül a szabirokat kapcsolatba hozták a szavárd magyarsággal.

A „szabartoi aszphaloi” (szavárd magyarok) VII. Konsztantinosz szerint a magyarok („türkök”) régebbi népeve, amelyet egy, a besenyőktől (kangaroktól?) elszenvedett vereség nyomán Perzsia közelébe vándorolt, de Kárpát-medencei rokonaival a X. sz. derekán is kapcsolatot tartó néprész később is viselt. E szavárd magyarok különválásának az idejét különböző időpontokra próbálták datálni: legkorábban a VI. sz. dereka, legkésőbbben a IX. sz. második fele jött számításba. A VI–X. sz.-i görög, arab, ill. örmény kútfők ugyanis a szavartoi szóval (ill. a szabir, szavir elnevezéssel) összecsendő népneveket őriztek meg a bizánci birodalom Perzsiával szomszédos részéről s Örményország környékéről. Az első szót kezdetben a szabir népnévhez kapcsolták. Újabban felmerült egy másik etimológia lehetősége is, amely egy nomád törzset egyszerűen a törzsszövetségi hadrendben elfoglalt helye szerint jelöl; a török „sāv” ugyanis jobb oldalt, az „artı” pedig mögöttit jelent. A második szót „aszphaloi” általában a görög rendíthetetlen jelentésű melléknévvel azonosítják.

A parthusok földje a Kaszpi-tengertől délkeletre, a történelmi Khorászán térségének nyugati részén terült el. II. Kürosz (i. e. 559-530), a Perzsa Birodalom alapítója leigázta őket, és létrehozta a Parthia szatrápiát, amely később Nagy Sándor, majd a Szeleukidák birodalmának része lett. II. Szeleukosz alatt a birodalom meggyengült, a parthusok nomád rokonai, a parnoszok i. e. 247-ben benyomultak a szatrapia területére, és ott megalapították a Parthus Birodalmat, amely azután határait fokozatosan keleten India határáig, északon Örményországig, nyugaton az Eufrátesz kanyarulatáig terjesztette ki. Az I. sz. 226-ban létrejött újperzsa birodalom azonban magába olvasztotta a területét, a parthusok leléptek a történelem színpadáról. Az emlékezet azonban megőrizte a „parthus lövést”, vagyis hogy a menekülést színlelő íjászok vágta közben hátrafordulva zúdítottak nyílzáport ellenfeleikre, mint a hunok. Vagy a magyarok?

De honnan tudhattak a parthusokról, de különösen a szabirokról azok a francia és délnémet építőmesterek, akiknek Vértesszentkeresztet köszönhetjük? Ami az ősi szimbólumokat illeti, azokat a kereszténység tudatosan építi be a maga világába, a Napot, csakúgy a Holdat Isten alkotta, azok a „parthusok” a kapuoszlopokon pedig, ami azt illeti, szakasztott olyan tunikát viselnek, mint a középkori emberek, és amelyekben az apostolokat akkoriban ábrázolni szokták.

Tegyük fel, találkozunk egy franciával, aki azt bizonygatja, hogy ő a trójaiaktól származik. Kész röhej. De manapság már nem találkozunk ilyen franciával. Találkozunk viszont számtalan magyarral, akit nem elégít ki a népünk eredetére vonatkozó történetileg, régészetileg és nyelvészetileg bebizonyosodott tudományos magyarázat, hanem mindenféle dajkameséből és kényszerképzetes elmekonstrukcióból kívánja feljavítani a múltunkat, rokonságunkat. Jacques Le Goff, korunk vezető francia történésze például így ír: „A félelmetes támadókként feltűnő hunok egészen Galliáig törhettek előre, ahol azután az európaiak képzeletvilágában – a magyarokat leszámítva – szörnyűséges rémmé növekvő Attila a catalaunumi mezőkön, Troyes közelében vereséget szenvedett a római Aetiustól, és kénytelen volt visszavonulni.” A magyarság alkímistáinak, asztaltáncoltatóinak és azoknak, akikkel elhitetik, hogy a vértesszentkereszt faragványok valóban szabir meg parthus emlékek, kevésbé fáj Augsburg, Mohács és a Don-kanyar?

Dull Ernő: Dallmayr Iskola

Kávéillat csavarog a légben. Behunyt szemmel belekortyolni az illatba – amely sokszor maga csábított a forró ital élvezetére. E különleges cserje termése először Etiópiában szolgálta az ember örömét, kezdetben csak jóízűen elropogtatva a jól megpörköltöt szemeket. Ez azon a vidéken ma is szokás.

Ez a téma tehát különösen alkalmas a félretájékoztatásra, tizenkét éven aluliak – a kormány, bocsánat, a kormány parlamentjének szodómiára vonatkozó törvénycikke értelmében – természetesen nem olvashatják e cikket. Nem olvashatják el, hogy a liberális Németországban egy cég – ellentétben a fennen keresztény értékeket hirdető magyar kormány kreatúráival – nem azért árulja a termékeit jelentős felárral, hogy minél többet lophasson (ezzel a társadalmi szolidaritás maradványait is teljesen szétporlasztva), hanem hogy megteremtse egy korszerű általános iskola építésének anyagi alapjait a világ egyik legelmaradottabb országában.

A Dallmayr Äthiopien kávé gőzölög a csészénkben, ajkunkhoz emeljük, és minden korttyal egy-egy téglát, vakolókanálnyi maltet ajándékozunk. Tulajdonképpen oda sem hederítünk az egészre. Ráírták a csomagolásra, hogy a termék vásárlói egy általános iskola építéséhez járulnak hozzá. Kávéillat, behunyt szem, stb. És egyszer csak az áll a celofánon, hogy az etiópai Dallmayr Iskola felépült! Több mint ezer hét és tizenhat éves kor közötti gyermek tanulhat a Kekero Jibat-i új iskolában.

Most kezdődik a cikk. Mi történhet, ha nem csak melleleg, hanem tényleg akarattal, szívvel és lélekkel építünk fel egy iskolát – vagy egy országot?

Nándi Mihály: DFNK

1977-ben néhány osztálytársammal megalapítottuk a Debilisek és Fogyatékosok Nemzeti Karát, azaz a DFNK-t. Viccből, persze. Éles szemmel figyeltük a „szimplán debiliseket”, és a legsúlyosabb ítéletet a „tisza imbecilis” jelentette. Ezt osztályunkból csupán egyvalaki „érdemelte ki”. Ő lett a rektor. Különböző tisztségeket osztottunk ki először osztály- és iskolatársainknak, majd tanárainknak, végül közéleti személyiségeknek, az adjunktustól és a tanszékvezetőtől a dékánig és a rektorig. Merthogy e pszeudorendszerben a leghülyébb került legfelülre. Emlékezetem szerint a rektort olyannyira megtaláltuk, hogy nem mozdítottuk el, sőt társrektorokat sem kooptáltunk mellé. Igen-igen sok dékánja lett végül annak a DFNK-nak:

Breznjev, Honecker (ők a csókolozás miatt) Idi Amin Dada, Papa Dok, Napoleon Duarte, Polpot (a saját népük kiirtása okán).

Miért jutott ez eszembe? Megyek az utcán 2021-ben. A „nemzeti konzultáció” plakátjai piszkolják be a városképet. „Dühíti önt Brüsszel?” – kérdezik az emodzsik. Mi ez? Debilitás, imbecilizmus? Azok elmebetegek, akik a plakátokat kitétték, vagy minket néznek annak? Ugyebár a „nemzeti konzultációnak” semmilyen jogi következménye nincsen, mint mondjuk a parlamenti vagy önkormányzati választásoknak. Az nem hatalmaz fel senkit semmire, az nem számon kérhető. Aki abba bekapcsolódik – maga sem tudja – csupán egy hecckapmányban vesz részt, ami viszont nem holmi kiskamaszos csúfolkodás. A kormány alkalmatlansági bizonyítványa.

Nézzünk át néhány kérdést:

„Ön is szeretné, ha visszajönne a Gyurcsány-korszak?” Vagyis, hogy megszűnne a NER, visszatérne a demokrácia, újra pluralizmus lenne, szétválasztanák a hatalmi ágakat, az alkotmánybíróság törvényességi felügyeletet gyakorolna a parlament felett, megszűnne az állam és az egyház egybemosása, az önkormányzatok fenntartásába kerülnének vissza az általános iskolák, helyreállna az egyetemek autonómiája, és helyreállna a sajtószabadság, amelynek keretében nem csupán a cenzúra szűnne meg, hanem a közmédiumok ismét közmédiumokká válnának, amelyekben patikamérlegesen kimérve ugyanannyi idő jutna az ellenzéki felszólalóknak, mint a kormánypártiaknak? Igen, ezt szeretnénk, erre szavaztunk 2003. április 12-én.

„Mit szól ahhoz, hogy Soros György megint támadásba lendül?” Soros György soha nem lendült támadásba – ellene lendült támadásba a magyar állam 1944-ben, amikor megsemmisítésre ítélte, és koncentrációs táborba küldte, amelyet szerencsésen túlélte. Ezt követően úgy döntött, nem Magyarországon csinálja meg a szerencséjét, mindenestre sikeres üzletemberként hatalmas összeget fordított arra, hogy hazánkat kiségtse a sötétségből, így a jelenlegi miniszterelnököt is, aki az ő alapítványának köszönhetően angliai egyetemi ösztöndíjat kaphatott. Az Orbánra elköltött minden dollárcent kidobott pénznek bizonyult. Nem elsősorban azért, mert a jelenlegi miniszterelnök képtelen volt rendesen megtanulni angolul, vagy nem tudta felfogni a demokrácia működési szabályait, hanem mert egykori mentorát csak piszkolni, köpdösni tudja, sőt elsőszámú közellenségként állítja be.

„Dühíti önt Brüsszel?” – A 2003. április 12-i, az Európai Unióhoz való csatlakozásról tartott népszavazáson az érvényesen szavazó választópolgárok 83,76%-a támogatta a belépést. Tehát nem dühít bennünket Brüsszel. Dühít viszont Orbán, aki végtelen cinizmussal kampányol az Unió ellen, hogy ezzel ellensúlyozza a kormánya – és nem Magyarország, a kettő nem ugyanaz! – elleni állandó kötelességzegési eljárásokat, amelyekre amiatt kerül sor, hogy megszegi az uniós normákat – amelyeket a magyar emberek már elfogadtak –, szétveri a jogállamiságot, sőt, az uniós pénzekből építi fel a saját maffiahálózatát – és itt ne holmi kábítószer-ügyeletekre gondoljunk, hanem a teljes magyar energetikai szektor, az állami erdők, és nem utolsósorban az oktatásügy, az egyetemek bekebelezésére! Már látszik is az eredmény: egyenesen a Semmelweis Egyetem rektora hirdeti a rendszert, ahelyett, hogy torkaszakadtából kiáltaná: nem, nem és nem!

Nem, nem és nem! A magyar szavazók 83,76%-a Európára szavazott, nem egy ilyen ragacsos, undorító banánköztársaságra, ahol az okos hajlong az ostoba előtt – nem a DFNK-ra. Ki hitte volna, hogy egy kamasz viccelődés a kontraszelektált emberek sikerfutásáról újból és újból társadalmi valósággá válhat? Ki hitte volna, hogy az alkalmatlanságban még van lejjebb, és 44 év

után le kell váltani a DFNK rektorát?

Délibáb

Móra Ferenc: A muh-borjú

A muh-borjú nem olyan kézzelfogható történelmi alak, mint például Vilmos császár, de attól tartunk, még őnála is halhatatlanabb. Pár száz évvel ezelőtt sokat foglalkoztatta az irodalmi köröket és egy brémai tudós német külön könyvet is írt róla. Adamus Webernek hívták, arról is maradt disszertációja, hogy az üdvözültek mit esznek a mennyországban és milyen ruhában járnak – tehát konstruktív ember volt, noha lutheránus, ennél fogva azt is elhihetjük neki, amit a muh-borjúról feljegyzett a későbbi korok okulására.

A muh-borjú a Biblia két jeles állatával tartott atyafiságot, a leviatánnal meg a behemóttal, ennél fogva éppen úgy nem látta soha élő ember, mint azokat. De mindenki tudta, hogy van, mert mindenki megbízható forrásból hallott róla, ki a borbélytól, ki a kovácstól, ki a keresztanyja sógorától. Az hitelesen megállapítható volt róla, hogy a zsidók szabadították rá a világra, amennyiben azok addig etettek embervérrel egy ártatlan borjút, amíg rettenetes vadállattá nem változott, aki nappal elbújt az ürgelyukba és csak naplemente után kóborolta be az utcákat, de akkor már olyan nagy volt, mint egy háromemeletes ház, és még az ablakon keresztül is kiráncigálta az embereket az utcára, és úgy nyeldeste el őket, mint kutya a legyet. Aminek az volt a természetes következménye, hogy amelyik városban a muh-borjú megjelent, ott esti harangszókor bezárták a kapukat, mindenki lebújt a pincébe, senki lelkes állat az utcára ki nem ment, a vigyázó bakterek is kerestek maguknak valami biztos csapszéket, ahol megvirradhattak – ennél fogva pár hét alatt ki volt fosztva az egész város. És mikor ház feltöretlen, fal kiásatlan, szekrény kiürítetlen nem maradt, akkor a muh-borjú mindig továbbment egy várossal, aztán egy országgal és száz esztendő alatt bejárta egész Európát.

Az olvasó erre azt mondja, hogy ez nagyon szép mese, de hát mi köze neki ehhez? Hát az a köze, hogy a muh-borjú nem döglött meg a tizennyolcadik századdal, a muh-borjú halhatatlan állat, a muh-borjú most is szerte kóborol a világban és a muh-borjú becses személyében jelenleg éppen itt, miköztünk tartózkodik... Csakhogy most már olyan nagy, hogy nem fér el egy utcában vagy egy városban, hanem egyszerre végigbömböli az egész paraszti majorságot, ami a régi Magyarországból megmaradt.

Fölöslegesnek tartjuk leltári pontossággal leírni a mi mostani muh-borjúnkat, mert hiszen az olvasó úgyis tudja, amit tudni kell róla. Borzasztó vérszaga van, a fogai úgy csattognak, mint a gépfegyverek, a hasában pedig ágyúk dörögnek – Isten legyen irgalmas a mi bűnös lelkeinknek. Tisztára ugyanaz a muh-borjú ez, amiről Adamus Weber örökbecsű munkáját megírta. Éppen úgy

nem látja senki, de éppen olyan hiteles helyről hallott róla. A postán, a városházán, sőt a városháza előtt a piacon. Csak éppen azt nem mondja senki, hogy ezt a mostani muh-borjút a zsidók hizlalták volna fel. Sőt ellenkezőleg. A muh-borjú világra szabadítását azokkal hozzák kapcsolatba, akik még a Bibliának is rossz néven veszik, hogy nem egészen zsidómentes.

Mi nem tudjuk, hogy ki dajkálta a muh-borjút, de biztos, hogy jól dajkálta, mert a fantasztikus rém hetek óta ijesztgeti az embereket, illetve hetek óta ijesztgetik vele egymást az emberek és a muh-borjú máris hihetetlen pusztításokat végzett gazdasági életünkben és az emberek idegeiben. Hogy napról napra drágul a kenyér, a tej, a zsír, a cipő, a ruha, a lélegzetvétel, hogy annak is felfelé megy az ára, aminek természetesen az esését várta volna mindenki, azt most mind a muh-borjú teszi, amit senki se látott, de mindenki meghitel rá, hogy a szomszédja látta. És nem keressük azt sem, ki látja hasznát ennek a lázas reszketésnek, amely új izgalmakkal nyúvni tovább az országnak amúgy is rég beteg idegeit, de kérdeznünk kell, hogy hol vannak a vigyázó őrek, akiknek kötelessége mindent látni és mindent hallani! Ők annyi mindent látnak és hallanak, ami nincs – miért nem vesznek tudomást erről a pusztító fantáziálásról? És miért nem döfik le az ország rendjét és nyugalma védő lándzsájukkal, amellyel mindig szűnyogok tüdejét veszik célba, a rettenetes muh-borjút, amely fülük hallatára ordítja be az országot?

Móra Ferenc: Bőrrharangok

A bőrrharang nem a modern kor vívmánya, sőt inkább igen régi találmány. Az elnevezést a magyar nép találta ki abban az időben, amikor a parasztot még nem hívták kiscigányok, ennél fogva nem az urak torz magyar nyelvét beszélte, hanem a maga fordultatos, színes, igazi magyar nyelvét. Akkor hívták bőrrharangnak az olyan embert, aki szinte hivatásának érezte, hogy ha valami hírt hallott, azt bekiáltja minden kapun és úgy megriassza vele az embertársait, mint a félrevert harang.

Az elnevezés már kiment a divatból, de csak az elnevezés. Mert bőrrharang ma több van, mint valaha is volt, a háború nagyon megsokasította a számukat, s attól félünk, az idők sokáig olyanok maradnak, hogy ebben az egyben minden erőlködés nélkül megvalósul a többtermelés. Ismerjük be, hogy ma mindnyájan bőrrharangok vagyunk, s akarva vagy akaratlanul, nevetve vagy káromkodva, tódítva vagy meghazudtolva, de mindnyájan tovább adjuk a gazdátlan híreket, amelyek - hiszen a magyar sorsról szólnak - természetesen nem lehetnek mások, csak sötét, nyomasztó, gonosz hírek.

A bőrrharangok most hetek óta azt kongják, hogy megszállnak bennünket. Ezt beszélnek a piacon, a kocsmában, a kávéházban, a tanácskozási teremben, sőt a zártkörű és nyilvános mulatságokon is, amelyekből, a szó köztünk maradjon, annyi van, hogyha egy marsbeli ember közénk vetődne, teljes joggal gondolná, hogy a magyarok az öt világrészről legalább négyet meghódítottak, s most annak öröme kurjongatnak olyan vidámakat. Vannak, akik már a

megszállás részleteit is tudják, sőt már elő is készültek a nagy farsang keserves hamvazó szerdájára. A budapesti ébredő gyűlésen például elhatározták, hogy ha arra kerül a sor, nekünk nem kell a világ rokonszenve, mert mi más fegyver híján konyhakéssel is elbánunk az ellenségeinkkel. Ellenben túl a Dunán, Döbröközön egy népgyűlés parasztsága elkergette azokat a pesti hazafiakat, akik hasonló elhatározásra akarták őket lelkesíteni. Ezek mind ismert dolgok, magunk is az újságból olvastunk róluk, sőt olvassuk azt a „beavatott helyről” eredő névtelen nyilatkozatot is, hogy nincs mitől félni, a hegyeinket, a bányáinkat, az erdeinket úgyis elvették már, a földünkben levő értékeket pedig máról holnapra nem vehetik el, mert megszállás esetén a nemes érzületű magyar nép nem fog többet dolgozni, mint amennyit a maga fönntartására dolgoznia muszáj. Legújabbán végre azt olvassuk, hogy nem lesz szükség se a konyhakésekre, se a nemes érzületű magyar népet nem kell arra buzdítani, hogy ne dolgozzon, mert a kisantant már nem akar megszállni bennünket.

Mi éppúgy nem tudjuk, mint az olvasó, hogy mi igaz, mi nem ezekben a hírekben, amelyekben összevegyült a nekivadult fantázia, az ijedtség, az ostobaság, a rosszul hallás, a zavart csináló szándék az esetleges valószínűséggel. Mi nem tudjuk, hogy amikor a cseh sajtó azt írja, hogy nem akarnak bennünket megszállni, akkor több vagy kevesebb okunk van-e a nyugtalanságra, mint amikor még egyáltalán nem tudtuk, mert nem közölték velünk, mit ír a cseh sajtó. Mi örömet hiszünk, hogy ostoba rémhír volt minden, de szeretnénk, ha ezt nem a „beavatott helyről” közölnék velünk bárgyúan fogalmazott gazdátlan nyilatkozatokban, hanem mondaná meg az egyetlen illetékes fórum, a felelős kormány a legszélesebb körű nyilvánosság előtt, a nemzetgyűlésen.

Érthetetlen az, hogy a kormány hetek óta közömbösen nézi, hogy a közgazdasági érdekek és a belső rend veszedelmére milyen gonosz pusztítást visznek végbe az ország maradék idegeiben ezek a réveteg híresztelések. Mindenütt megjelennek, ahol két ember összetalálkozik, népgyűléseken izgatják fel velük az embereket, benne ködlenek a sajtó rövid távirati jelentéseiben, amelyeket az újságíró nem tud és nem mer kommentálni. Hát csak a kormány ne hallott volna róluk? Nem nagyon valószínű, hiszen olyan vékony füle, olyan éles szeme és olyan hosszú keze még nem volt magyar kormánynak, mint a mainak - igaz, hogy füle, szeme és keze egyformán kormányozható, és jobb felé egyszerre tud süket, vak és béna lenni. Azonban itt nem pártpolitikáról van szó, hanem a legeggyetemesebb közérdekről, és nem bánthatjuk meg a kormányt annak a föltevésével, hogy ezt ne tudná. Inkább arra kell gondolnunk, hogy a kormány óvatosságból hallgat. Nem vagyunk olyan naivak, hogy halálosan komoly helyzetünkben terveit és szándékait újra várjuk tőle. De amilyen esztelenség volna a fecsegés, éppen olyan vétkes ez a szfinxszerű némaság, mert azt a mi mindig politizáló, de politikailag mindig iskolázatlannak maradó közönségünk félremagyarázza. Nem azt következteti belőle, hogy a kormány azért hallgat, mert nincs oka a nyilatkozatra, hanem azt, hogy hallgat, mert maga sincs tisztában a helyzettel és nem tud mit mondani. És a bőrharangok egyre vadabban konganak, az idegesség egyre nagyobb lesz, és ami legnagyobb baj lehet, a csak mendemondákon alapuló hangulatok közt nem tud egységes közvélemény kialakulni a kormány ez esetben bizonyára közhelyeslést váró intencióinak támogatására.

Nem diplomáciai akták közzétételét kérjük és államtitkok publikálását. Férfias, okos, a helyzettel számoló kormánynyilatkozatot, amely véget vet a bőrharangok idegtépő munkájának.

Lukáts János: Hal végén horog

A vonat egyszer csak kifutott alólam, az autóbusz pedig – mint piperézkedő hajadon a randevú előtt – másfél órát váratott magára. Álltam a világ közepén, a semmiben. Ha a csend tudna ordítani, most ordíthatna. Éreztem, hogy a rám kiszabott idő szökik meg a kezeim közül. Na, most megmarkollak! – szántam el magamat, és kilendültem álló helyzetemből. Végigtrappoltam a hunyt szemű bazársort: a lakatra zárt fagyaltost, a leredőnyözött sörcsarnokot, a bedeszklázott újságosbódét. Sietősre fogtam lépteimet a fasorban, ahol nyáron csak tolongani vagy andalogni lehet. A távolban kirajzolódott a móló, bejáratánál a mexikói nevű, kínálatú és „árfekvésű” cafétéria, amelybe még soha a lábamat be nem tettem. Távol? Most láttam csak, milyen közel van az ember nélküli üdülővárosban. Egy macska unatkozott keresztül az úttesten, ő képviselte a még nem teljesen kihalt emberiséget. A meglazult bisztróponyvákat hangosan ráncigálta a szél.

Balra, a vitorlaskikötőben őrt álltak az árbocok, az öböl vizéből hínárok figyelték lépteimet. Nem az ő kedvükért, de egyszerre lassítani kezdtem, és visszafogtam cipőm kopogását – a mólón emberek nyüzsögtek. Nem, ez így felszínes félremagyarázás volna: különálló személyek tartózkodtak a mólón, és moccanatlanul figyelték. Mindegyik másra figyelt merev nyakkal és ködbe vesző tekintettel. Semmi közük nem volt egymáshoz – a felületes szemlélő, aki én voltam, ezt legalábbis így észlelte. Horgászok voltak, akik *horgásztak*. Tudom, ezt így kell mondani szakszerűen és szabatosan, nem *halásztak*, mert az hibás, nem *pecásztak*, mert az kedélyeskedő. Pedig hát – gondolta járókelő személyem – *halról* volna szó itt mégiscsak, nem csak a horogról. A horog a dolog egyik része, a hal a másik, talán – gondolta az a bizonyos járókelő – mégiscsak a fontosabb. De lehet, hogy én ezt rosszul gondolom, a lényeg a bot, a zsinór és a horog, és az ördög vigye a halat! Vagy hát az ördög ne vigye, hanem inkább hozza azt a halat!

A *lassabb* után *halkabbra* fogtam lépteimet, a horgászok – engem így tájékoztattak – nem állhatják a hangos szót, a kiáltást, de még a köszönést sem. A halak elriadnak az ilyesmitől – mondják. A zsinór végén az úszó – ha jól saccoltam – olyan húsz-huszonöt méterre álmodozott a tó mozdulatlan tükrén, vagy járta táncát a hullámok hegy-völgyében. Onnan egy hal az én „Jónapot!”-omat meghallja, és elriad tőle? A hal, aki a víz alatt figyeli a horgot, és nem az én felszíni köszönésemet? A hal, akinek talán füle sincsen? Hm! A horgász bizonyosan jobban tudja.

A horgászok horgásztak nagy mozdulatlanul. A sárga lófarkas, a mackófelsős, a háromfogú, a másfél szemű, a halakkal kedélyeskedő, a bal lábát kinyújtó rezzenetlen meg a többi tizenkettő. Mind a megfeszített figyelem gyakorló áldozatai, akiken a személyiség most csak afféle mellékkörülmény volt. Ámulva lépegettem, magasabb voltam legtöbbjüknél, jobbára görnyedtek, már majdnem hasaltak, a bot szinte orruk és jobbjuk meghosszabbítása volt, amelyet a zsinór horgonyzott a tó végtelenébe. Egy állt csak talpon közülük, a móló zord szelében, mint kapitány a beton-tengerjáró végső pontján. Simléderes sapka simult a fején, mint illő tengeri medvékhez – a szárazföldön is. Hol a horog távolába vetette szemét, hol felém görbített egy megvető

tekintet. A hátát láttam mind a... hánynak is? Idegen voltam közöttük, a sor végére álltam, az összedobált, vörhenyes sziklákra. Alattam hangosan öblögette torkát a Balaton.

Ezek az urak – mind férfi ült a parton – vajon mit csinálnak, amikor nem horgásznak? Bizonyára serényen dolgoznak – szólalt meg a bennem lakozó balek-angyal. Most egy közönséges csütörtök délelőtti volt, háromnegyed tíz. Nyilván szabadságot vettek ki mindannyian. Hallották, hogy ma lesz az őszi nagy halvonulás, amely éppen a móló külső oldalán zajlik. Kitől hallották? Hát a halaktól! – röhögött föl a bennem lakozó kaján-kobold. Tudják, hogy évről évre így megy ez az utolsó jégkorszak óta. Fontos tudás ez, horgászoknak való. Vagy nyugdíjasok, az a suhancforma is, vagy rokkantak, az a tagbaszakadt is. A kapitány biztosan. Vagy – szólalt meg ismét az angyal – az oldalbordájuk küldte ki őket szép asszonyi szóval: „Guggolj ki a partra, apjuk, csalogass haza néhány formás rántott hálnak való.” Igen, így lehet. Vagy – ez megint a kobold lesz – író ez mind, történelmi regények szerzője, aki hajnal óta lekörmölte már a napi nyolcoldalnyi penzumot, és most lélekben feltöltődik a bot innenső végén! – bezártam a kobold kamráját agyamban.

Egyvalamit azért nem láttam itt, a mólón: halat. Mármint megfogott halat, afféle célhalat, amelyért (vagy: akiért?) ide jött akár lófarkas, akár mackófelsős, de még akár rezzenetlen is. A halak – úgy látszik – mintha nem tudnának róla, hogy nekik itt ma vonulniuk kell, mintha elromlott volna a biológiai órájuk, az utolsó jégkorszak óta először, vagy talán az internacionális klímaválság... Angyal és kobold most egymásra ölti nyelvét, aztán összetenyerele.

De szép is volna – kezdem a mondat szövését –, ha vasárnaponként (ma ugyebár csütörtök van) a család három nemzedéke kilátogatna a mólóra gyerekestül-kutyástul, az ünnepi vendégeket is hoznák magukkal. Ők a móló belső oldalán csacsognának halkán, inkább jelbeszéddel közölve a közlendőt, miközben a ház ura (ugye, néhol még így nevezik a férfiembert?) és a markosabb fiúk az ebédre kiszemelt halak után néznének... Úgy értem, nem csak néznék, de fognák is a halat, egy-kettőre kifognák azt a négy-öt kilós harcsát, compót vagy balint, amurt, ki mit szeret, aztán a családi együttes vonulhatna a közeli halvendéglőbe, ahol már befűtve várna halukra a sütő, az illatozó lé a belé szánt halszeletekre... Nem folytatom!

Nézem a botot, ugye, ezt is így kell megnevezni?! Bot, bár fa alkatrész egy szemernyi sincs benne, titok övezte könnyű és rugalmas műszál annál több. Beszélik: sokjegyű számösszeggel jelzik a botok árát és értékét, de így is van ez rendjén: ki mit kedvel, áldozzon érte. Vajon egy csütörtöki átlaghorgász élete hány esztendeje alatt ragad el a Balatontól annyi halat, amennyibe egy nagyigényű horgászbot kerül? (Kobold már megint vihog, de visszazárom!) Tudom (mert készültem horgászattól!), hogy a botok legigényesebbjeinek egyikét nem más néven nevezik, mint Shakespeare-nek, de hiszen az öreg Will neve annyit jelent, mint: dárдарázó. Csak egy kis fantázia kell meg a horgászati fogalmak apró megkeverése, és a dárдарázót jól használható botnak tekinthetjük. Vagy inkább: „Óh, mely dicső ész bomla össze itten!”

Sóhajtásomat ma már (október közepe van) apró ködpamacs kíséri, lábam elzsibbadt a rozdsaszínű kövön ácsorogva, megalázó a tizenegynéhány hát mustrálása majd' huszonöt perc óta, miközben még csak egy botot sem szorongathatok, rázásról pedig szó se essék. Ama randevúzó menyasszony-busz is csak megérkezik idővel. Indulok visszafelé, keblem szinte bánattal teük meg. Hiszen nem láttam botokat kifelé suhanni a tóból, nehéz teherrel fickándozva a horgos végükön, nem hallottam könyörgő fohászt a jégkorszaktól uralkodó fő-fő halistenhez, hogy terelje valamelyik fiát a horog irányába, sem szepegő szöveget, hogy akadjon valami dög

végre a botra, mert az asszony visszazavar, ha üres iszákkal megyek ma is haza.

Már a móló és a szárazföld ölelkezési határán járok, ahol árbocok fenn és hínárok lenn néznek egymásra nagy semmitmondásban. A parti szikla sarkánál az unatkozva közeledő macskát ismerem fel, két kő között a vízig óvatoskodott, tükörképét szemléli a zöld hínárú vízben, teste szoboré, bajsza rezzenetlen, csak a macska felém eső végén, már szinte független tárgyként vonaglik apró karikába egy vörhenyes farok. Most tilos minden mozdulat, az enyém meg különösen, a víz, a víz... most a macska az úr! – aztán egy mozdulat, mint a villám, mint a fénysebesség, és a cirmos begörcbített karmai közt valami ficánkol, befejeződött egy hal földi (vízi) pályája, és megkezdődik egy macska csütörtök déli lakomája. Ma halat ebédel, rántott halat, a Balatonból kirántott halat.

Fellélegzem, iparkodom buszomhoz, lépteim ismét vidáman kopognak végig a fason. Nem jártam itt hiába, mégis volt, aki halat fogott a mólón!

Kaiser László: Növéssterv, minőség, vállalkozás

Illyés Gyula írta valahol, hogy nemzedéktársai közül kettőnél érezte a zsenialitás jelét: Szabó Lőrincnél és Németh Lászlónál. Mára bizonyosság, azok voltak, vagy fogalmazzunk másként: a gazdag magyar égbolt akkora csillagai ők, hogy csak lenyűgözve figyelhetünk rájuk. Különösen Németh Lászlóra érdemes figyelni, s nem csupán tehetsége és írói nagysága miatt. E sorok írója, aki a hetvenes évek közepén Grezsa Ferenc előadásait hallgatta Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán Németh Lászlóról, sosem felejtheti el Grezsa mondását: „Németh László életünk minden kérdésére választ ad!” S ha igaz, márpedig igaz, akkor kérdőjelekkel teli korunk elé különösképpen magasodik Németh László. Magasodik, de nem nyomaszt. S akiket lenyűgözött vagy lenyűgöz az élet és az életmű, tanúsíthatja, hogy mindez így van. Nyomasztotta és nyomasztja viszont támadóit magyarsága, nagysága és igazsága. A magyar égbolt alatt élő nem kerülheti ki és el Németh Lászlót, ha állva akar maradni. Állva, vagyis értékőrzőben! Emlékezzünk és figyeljünk néhány gondolattal, amely az élet és életmű egységét mutatja föl. S emlékezzünk olyan mondatokkal és szavakkal az íróról, amelyek oly jellemzőek rá.

„*Az én egész munkásságom egy mű, s az egyes munkák annak a fejezetei*” – vallotta Németh László 1969-ben, az életműsorozat indulása alkalmával készült interjúban. Ez az egy műre utaló megállapítás az író élete és munkássága közötti egységre is utal: a saját életét alkotássá tevő Németh Lászlóra. De ugyanilyen mértékben a műfajok egységére is. A regényíró, a drámaíró, a tanulmányíró, az esszéíró, a novellista és a költő esetében helytelen volna a műfaji hierarchia megfogalmazása. A műfajok összetartó kapcsa a minőség mellett a gondolkodó Németh László. Éppen Grezsa Ferenc szögezte le és bizonyította: „A tanulmány az eszme nyílt és közvetlen megjelenése; a regény ugyanezen eszme emberben – az író tipológiája szerint: szentben, hősből vagy szörnyetegben – való megtestesülése; a dráma az eszme elakadásának terepe.” A megállapítás

más műfajokra – novella, vers, napló – is érvényes: az eszme egységet teremt. Ez az egység meglepően szilárd, ugyanakkor a művek születésének körülményei is egy irányba mutatnak. Az egyéni sors, a művészi sors és a kor forgószelei s viharai – a II. világháború előtt és után egyaránt – nem voltak igazán kedvezőek az alkotás szempontjából. Mégis Németh László – főleg a tanulmányíró – elsősorban a kor kérdéseire próbált válaszolni, ennek áldozta átlagon felüli munkabírását, igazságérzetét. Közben „üdvösségiharcát” sem adta föl, soha nem tagadta meg magát; „életgyőzelme” a félreismerések, támadások, befektetési törekvések, elhallgattatások, az író sokszor érthetően keserű hangja ellenére tökéletes. Az önjellemzés megint pontos: „*Ha munkásságom lényegét egyetlen kérdésben kéne összegeznem, az ez lehetne: van-e értelme az adott nagy nehézségek között az erkölcsi harcnak?*” Válasza minden esetben igen; élet és életmű példázza ezt.

„Növéssterv” — kulcsszó az életműben s annak értelmezéséhez. Fontossága a „minőséggel” egyenrangú; talán több is. Hiszen a minőség: a kívánatos, az igaz, az eszme, esetleg utópia; ez kerül szembe a valósággal, a ténylegessel. A növéssterv: minden. Benne rejlik mindig a valóság egyéni és társadalmi méretben, az emberi alkat, az esendőség, a hiba és a jóvátétel szándéka is. De legfőképpen törekvés, harc és mozgató erő a kívánatos „kicsikarásában”. Nem véletlenül használja Németh László a kicsikarás szót, hiszen állítja, mindenkiben megszólal a „belső hang” egyszer: „*üdvösségügyed van, és az üdvösségiharc nem kerülhető meg: egy az életeddel*”. Persze Németh László azt is tudta, az alkat gyakorta erősebb az elvnel. De így sem lát mást, minthogy az életet a lehetőségekhez képest minőségi vállalkozássá kell bővíteni. Az írói terminológia szerint az „élvezet-vallás” helyett a „kötelesség-vallás” az élet értelme és ez az evilági igazi boldogság, nem pedig az anyagi javak hajszolása és a külső siker. Ugyanakkor az „életreceptet” adó gondolatok véletlenül sem sugallnak aszkétizmust, és nem a kivételes és rendkívül magas képességgel rendelkezőkhöz szólnak. Mindenkire.

S ha már egység, az is bizonyos, hogy Németh László minden munkáját átjárja a pedagógiai szándék, „*a pedagógiai Erosz*”. De míg a tanulmányok, elméleti írások egyértelműen adják s kínálják az életreceptet, addig a szépirodalmi munkáknál némileg más a helyzet, hiszen éppen Németh László figyelmeztet: „*A mű nálam mindig csak érintő az élet görbéjéhez; eredményei nem alkalmazható tanítások, csak figyelmeztetések.*” A szépirodalmi munkák a lelki nemesség rajzát adják, vagy veszélyre utalnak: a lelki nemesség esetleges eltorzulására. De mindenképpen a személyiség védelmére.

Németh László hatalmas emberi és művészi vállalkozása mindenkinek érvényes példát állít, aki egyszeri életét megkísérli értékes cselekvések irányába mozdítani. Hogyan is mondta, alkotó, nem alkotó emberre egyként érvényesen? „*Vállalkozáson... én valami organikusan nőttöt értettem, nem egy célt s a hozzájárulást tartalmazó üzenetet, ahogy az iparban. Hajlam, képesség, lehetőség hajlékony szövődését, még a beleszervített véletleneket is – úgy, hogy mindenben mégiscsak érvényesül valamiféle növéssterv, törekvés, ami vállalkozássá teszi.*”

Deák Mór: Az út

még jó,
hogy nincs hosszabb út

ez is több,
mint amit remélni mertem

bebarangoltam az árokpartot,
be az erdőt, és be a vadont

néha szem elől tévesztettem,
de az út erőszakos, megtalál mindig

vállam gödrében madarak raktak fészket,
és még a nevüket sem tudtam

az utat kérdeztem, de nem válaszolt
és mégsem enged el

a madarak igen

az út eléd plántálja magát,
itt az idő, pedig az idő soha nincs itt

vagy mindig itt van, és az a valami,
amit végigjársz, útnak tűnik, pedig nem az

Szerelmek, Barátok
egy felhő többet mondott nekem bárki másnál

pedig azt súgta, bárki másra hallgass
csak rám ne, felhő leszel te is

s most, hogy már készen állok az útra,
az út fél tőlem, és erre-arra jár

hogy ne követhessem, de már emel a felhő
és vállamon fészkel már minden madár

Deák Mór: Az idő

Lassanként betölt az idő
Kitöltöm az időmet
Közeledik a temető
Távolodik az élet

Tulajdonolni bármit is
Hogy égbe vigyen s elejtsen
Kinek voltál a senkije
És a mindene egyben

Elhaldokolni évekig
Mindenki reménysége
de elismerni nincs tovább
Hogy ne vegyék észre

Te is úgy teszel én se

Pedig vége van valaminek
És másképp kezdődik újra
Ha érthetetlen az se baj
Éld túl magadban bízva

— — —

S habár magadban nem bízol
akad ki bízna Benned
vár rád a közös akol
fohászkodj Istenedhez

aki majd akkor segít
Ha ember leszel újra
Születésednél ő volt az orvos
halálodnál orrodba fújva

lehel majd hogy nincs menekvés
nincs test tudat csak lélek
s ha benned eljön az idő
akkor majd hazatérhet

Szepes Erika: Két kép

Az ideális

Pontosan nem meghatározható, de ismerős helyszín: a frissen húzott ágynemű tiszta illata, – mindig különös kéjjel nyúlt el a patyolat ágyneműben; az éjjeliszekrényen kikészítve fésű – „ha már ilyen ünnepi a fekhely, nem fekhetem bele kócosan”; – egy pohár víz, ha megszomjazna; egy fél citrom, ha a gyógyszerektől kiszáradt ajkainak szárazságát szeretné enyhíteni; egy meghámozott és katonákra felvágott alma – „nem tudom már a héját emészteni, a húsába meg nem tudok beleharapni” –; kislámpa, hogy ne teljes sötétségben töltse az éjszakát; halkan duruzsoló magnó, benne a Vivaldi Négy évszak, folyamatosan ismétlődve, mintha a természet örök megújulását hirdetné; az ágy elé odakészített, szőrmebélésű, puha papucs – és szó nem hallik, lépés nem koppan.

Kint vagyunk a fürdőszobában, a kádba beállított ülőkádba segítem, még ülés közben is támasztani kell, mert képtelen magát a vízszintestől eltérő állapotban megtartani. Gyengéden végig dörzsölöm a testét a puha szivaccsal, szappant nem használok, mert szárítja a bőrét, a legfinomabb babafürdetőt használom. Elég sokáig tart a művelet, mindent lassan, óvatosan kell csinálnom, nehogy testileg vagy lelkileg kizökkentsem nehezen megszerzett nyugalomból. A szivacsos lemosás után gyengéden csordogáló, langyos letusolás következik, majd nagy igyekezettel felállítom az ülőkádból, óvatos szárogatás következik a finom, puha frottírral. Hintőpor oda, ahová kívánja, testápoló oda, ahová igényli, majd előveszem – az ő irányítása alatt – a legszebb, patyolattiszta, piékkal díszített világoskék selyem hálóingét, nehezen – a nyögdécselésbe, krákogásba, fuldoklásba most némi kuncogás is vegyül –, feladtam rá a hálóinget, majd felkaptam kamaszlány súlyára fogyott kis testét, és vigyázva leteszem az ágyra. Betakargatom az illatos paplannal, ő fáradtan, de boldogan konstatálja, hogy megint túl vagyunk egy fürdésen. Amint a lefekvő mozdulatánál kötelezően beálló szédülése csökkent, elemelte az éjjeliszekrényről a fésűt, csak úgy kézzel ellenőrizve, jó irányba terelgette-e tökéletesen fehér fűrtjeit, visszahanyatlott.

Ekkor bal kezem már a friss párnán nyugodott, befogadni készen odafészkelődött arcát, jobb kezem az ő szabadon fekvő bal kezét simogatta. Enyhe fuvallat érkezett az addig észre sem vett ajtó felől, valaki belépett, nem láttam – nem néztem, kicsoda, a valaki odalépett az ágyhoz, az ő paplanon nyugvó karjához közelített, amelynek kézfejét én folyamatosan simogattam, majd a fekvő test arca felől érkező, sóhajszerű levegővételek megszűntek. Meghalt.

Akkor éreztem, hogy az egész jelenet alatt ott ült mögöttem akkor már tizenegy éve halott apám, mintegy figyelt-ellenőrzött, hogy minden a maga rendjében történik-e, de tevételesen nem vett részt. Nem néztem hátra, nem néztem meg az arcát, elég volt, hogy tudtam: ott van. És megkérdeztem:

– Akkor ez most eutanázia volt?

– Igen, az volt – felelte csöndesen tizenegy éve halott apám, szomorúan, de nyugodtan. És én is ezt éreztem: valami szürkés párában borongó bánatot, és valami tengermély nyugalmat.

A torz

Szerencsétlen félreértések és véletlenek sorozata volt. Azt hittem, az egy hónapos közös nyaralás alatt, ha nehezen is, de sikerült őt újra felerősítenem, jókedvűbbé és tevékenyebbé tennem. Ő azt gondolta, teljesen felépült, semmiben nincs szüksége segítségre, így elküldte a neki szociális juttatásként heti kétszer kijáró ápolónőt, mondván, hogy majd egyedül megfürdik, és a pedikúrt is elvégzi egyedül. Az ehhez szükséges lábáztatás közben – e célra külön kis lavórja volt – fiam becsengetett hozzá, mert annyira örült „feltámadásának”, hogy szólót akart neki vinni. Óvatlanul kilépett a lavórból, és a vizes lábával indult ajtót nyitni. Az ajtó előtti linóleumon megcsúszott, csúnyán elesett, és nem tudott többé felállni. A bokája szilánkokra tört. Fiam rémülten hívott mentőt, utána engem, és a két markos szállítómentős felkapta a földről, ahol – minthogy mozdulni sem tudott – maga alatt hagyott mindent, ami rémületében távozott belőle.

A Szobi utcai mentőkórházba vitték, hiába kiabálta egyre kétségbeesettebben, hogy ő a Korvinhoz tartozik, vigyék oda. Rendnek lenni kell: a Szobi utca volt az ügyeletes traumatológia.

Két napomba tellett, amíg sikerült elintézni, hogy átvigyék a Korvinba, belosztályra, mert a lábával már tennivaló nem volt – mondták ők, én pedig hajtogattam, hogy a mázsás gipsz helyett adjanak neki újfajta, könnyű műanyagot.

– De asszonyom! – méltatlankodott a traumatológus főorvos, abban a kórházban, ahol ő negyven évig dolgozott – az rengeteg pénz! Képzelve, ha minden beteg ilyen arisztokratikus allűrökkel állna elő!

– Ő nem is tud még erről, ez az én tervem. Igaz ugyan, hogy szerintem neki a negyven itt ledolgozott év után maguknak kéne felajánlani, de jó, ezt nem teszik. Akkor viszont hadd igényeljem én – természetesen megfizetem.

– Ja az más –, mondta engedékenyen a Dr. Főorvos. Akkor mihelyt megérkezik az ő lábméretére szabott műanyag csizma, lecseréljük.

Alighogy lecserélték, influenzajárvány tört ki a kórházban, és mindenkit riasztottak, hogy vigye a hozzátartozóját, ahová akarja, csak el innen, nehogy a kórházat azzal lehessen vádolni, hogy felelős a járvány terjedésében és terjesztésében.

Nagyon sok telefonálgatás, kérés-könyörgés után sikerült egy volt kollégám – akkor már főrabbi – segítségével helyet szerezni az Amerikai úti Szeretetotthonban. Itt annyi volt a szeretet, amennyi a bejárati ajtón lévő táblára elért. A többi közöny, szívtelenség, a segítségnyújtás elhárítása sőt, még lopás is. Azt, hogy az ezred utolsó évében – mert akkor ott jártunk – a beteg kezeléséhez szükséges gyógyszert a családnak kellett biztosítania, azt néhány évtizeddel korábban el se hittük volna. Mert hogy evőeszközt, tányért, poharat, szalvétát, vécépapírt, törülközőt, ágyneműt, hálóinget, inkontinencia-betétet nekem kellett vinnem, azt előre tudtam. De hogy a gyógyszert? És ráadásul a gyógyszert nem a „célszemély” kapta meg, hanem be kellett adni a Központi Gyógyszerraktárba, ahonnan majd az intézmény adagolja. Adagolták is – a saját és családjuk szükségleteire. Ezt elég könnyen ellenőrizhettem.

Anyámnak krónikusan magas vérnyomása volt, ez ellen a legbiztosabbat, a Nitroderm nevű, bőrre ragasztható, folyamatos felszívódású tapaszt írta fel a Korvin belgyógyásza. Kiváltottam, elvittem, beadtam.

Másnap délután belépve a tízágyas kórterembe – még egy pótágyat is betettek – éreztem, hogy ápolónő órák óta nem járhatott ott: a fojtó, sűrű szagok, a bűzlő ételmaradékok, az oszló papír zsebkendő- vécépapír- pelenkahegyek olyan hangulatot teremtettek, mintha sziklasírba zárt leprások között járnék.

Anyám a kórterem túlsó végén, az ablaknál feküdt. Dehogyan feküdt! Feltámasztott párnákra dőlve, lángoló arccal ült.

- Nagyon fáj a fejem – panaszkolta.
- Mikor mértek vérnyomást? – kérdeztem. Délután öt óra volt.
- Valamikor reggel, akkor nem volt nagyon rossz.

Előkerestem egy ápolószemélyzetet, és megmértem vele a vérnyomását. 220 volt. Feltéptem a hálóingét: tapaszt sehol. Kérdezem a nővért, miért nem adtak neki, ő flegmán válaszolt: – Mert elfogyott.

- A türelmem is. – Hogy fogyott volna el, amikor tegnap hoztam harmincat?
- Mit tudom én? – rántott egyet a vállán. – Tegnap nem én voltam itt.

Kirohantam a Központi Elosztóba, és ordítva nyitattam ki a gyógyszeres szekrényt. Ott voltak az én tapasztaim, igaz, már csak huszonkettő, biztosan valaki Nagyon Fontos Egyénnek kellett. Visszakértem őket, és elhatároztam, hogy minden reggel magam fogom felragasztani, és ha nem fürdetik meg anyámat, majd én megpróbálom egyedül.

De erre már nem került sor: itt is kitört az influenzajárvány. Innen is elzavartak Ismeretség, sok-sok pénz, italajándékok segítségével feljuttattam a Budakeszi úti szanatóriumba. Ekkorra már anyám is elkapta a fertőzést, lázas volt, hörögve köhögött és hasmenése volt. Lefogyott, az arca szürke volt, állandó levegő után kapkodott. És keservesen nyöszörgött: – Mikor lesz már ennek vége? – Minden meggyőződés nélkül nyugtatgattam: – Hatni fognak az antibiotikumok, legyőzik a fertőzést, és jobban leszel. Azt még megengedték, hogy felkísérjem a hegyre, de ott azt mondták: három heti látogatási tilalmat rendeltek el.

Hideg tél volt, rengeteg hóval. Ha már úgysem látogathattam, elmentem elmaradt munkáimat befejezni egy Alkotóházba. A második napon telefonon hívtak: – Ha még életben akarja látni az anyját, siessen!

Siettem. Másfél méteres hó volt, a buszok nem jártak. Egy ismerős házaspár elvitt a Moszkva térig, ami az Alkotóháztól egy órányira van, akkor négy órát utaztunk. És a Moszkvától az autó nem tudott felmenni a hegyre. A busz sem járt. Gyalog indultam, jó órát kínlódva a térdig érő hóban, mire felértem. Egyenesen rohantam a második emeletre, ahol éppen az ő szobája előtt hatalmas tumultus volt: orvosok, ápolók, szállítók, oxigénpalackosok, nem tudom még kik. És belülről, a hörgések között ezt lehetett hallani: – Mikor lesz vége? Meddig tart még? Mikor lesz már vége?

– Ha még életben akarja látni, most gyorsan menjen be! – szólt rám erélyesen egy nővér. – Már nincs magánál.

Ha nincs magánál, fel se tudja fogni, hogy ott vagyok. Én meg nem ezt a látványt, nem ezt az arcát szeretném megőrizni magamban. Úgy döntöttem, hogy nem megyek be. Még hallottam egy utolsó hördülést, aztán csak a műszerek, a tolószék zörögtek.

Elrohantam.

Nagyon örülök, hogy nem mentem be, és nem ezt a látványt hoztam el magammal. Soha nem tudtam volna ilyen szépet, megnyugtatót álmodni.

Jahoda Sándor: Jó és rossz rassz

- Én nem szeretem őket.
- Én se.
- Miért?
- Mert nem szeretem őket.
- Én se.
- Minek jöttek ide?
- Élősködni.
- Meg robbantgatni.
- Azt. Meg a lányainkat megerőszakolni.
- Mér' nem mennek haza?
- Mer' kell nekik a ferrári.
- Meg a kastélyok.
- Minek kell nekik kastély?
- Meg a ferrári?
- Ja. Én *ezt* adnék neki, ezt, ni!
- Még hogy kastély!
- Meg ferrári!
- Nem elég, hogy Itt vannak nekünk a cigányok?
- Még sok is.
- Ez már több a soknál!

- Ki hozta ide őket?
 - Én biztos nem.
 - Menjenek haza.
 - Na, én megyek haza.
 - Mer'?
 - Meccs van.
 - Milyen meccs?
 - BL.
 - Tele vannak négerrel. Mér' nem mennek haza?
 - Jössz?
 - Megyek.
-

Jahoda Sándor: Statisztikák

- Most olvastam, hogy az előző év negyedévéhez képest 6%-kal jobb lett a közérzetem. Hát nem csodálatos?
- Ejha, ez Igazán remek hír! És az én közérzetemről nem olvastál, véletlenül?
- Dehogynem. Hiszen ez egy átlag, és így neked is 6%-kal lett jobb a közérzeted, az előző év negyedévéhez képest. Sőt mindenkinek.
- Hát... ezt én nem így érzem... de ha ezt olvastad, akkor az úgy is van, nemde?
- Persze! És, miért van így?
- Na, miért?
- Azért, mert a magyarok átlagjövedelme 355 100 forint!
- Mennyi?!
- Jól hallottad, 355 100!
- Az én fiamék, ha az 50 000-et megkeresik egy hónapban, akkor...
- De ez *átlag*, értsd meg!
- Csak nem a fiamék átlaga.
- Még mindig nem érted?

- De ha átlag, akkor a fiaméknak miért...?
 - És azt tudtad-e, hogy a magyarok átlagnyugdíja 134 900 forint?
 - Mennyi?!
 - Igen, 134 900!
 - De mi az urammal ketten kapunk ennyit... A hónap első felében jól élünk, aztán...
 - Legalább két hétig jó a közérzetetek. Nem?
 - Addig... igen. Azután viszont...
 - Látod a javulást? A nyugd íjak vásárlóértékének javulását?
 - Hát... Minden egyre drágább, az bizonyos... A nyugdíjunk meg egy-két ezret emelkedett csak.
 - Na, ez jó hír! Akkor az urad közérzete is jobb, nem?
 - Ezt kérdezd meg tőle – *Te*.
 - Mert?
 - Még egy doboz sört se tud venni.
 - És?
 - Ha ilyeneket mondasz neki... Akkor lehet, hogy... Te, mondd, az egészségügyi állapotok is javultak?
 - Persze, egyre több az ápoló és az orvos, egyre korszerűbbek a berendezések, és a körülmények egyre színvonalasabbak!
 - Akkor jó, beszélhetsz az urammal.
 - Hogy érted ezt?
 - Mert ha ezeket elmondod *neki is*, amit itt nekem, úgy lecsap, mint a taxiórát. Aztán kipróbálhatod, milyen egy kórház – manapság...
-

Ballai László: Vízen hagyott lábnyomok

„Maradnak a vízen hagyott lábnyomok” – Jóna Dávid verssoráról Mikes Kelemen 206-ik törökországi levele ötlik eszembe. A tengeren utazó püspök, aki, mialatt a hajósok feltöltik a készleteket, sétára indulva egy kunyhóra bukkan, amelyben így imádkoznak: „Átkozott legyen az Isten”. Benyit és kijavítja a bent lévő, egy remetét: „Atyámfia, ne azt mondd, hogy átkozott az Isten, hanem, áldott az Isten.” A remete azt kezdte mondani. A püspök pedig visszatért a hajóra,

amely csakhamar továbbindult. Már messze eltávolodott a parttól, amikor a remete a tenger színén utána futott, hogy megkérdezze, hogyan kell helyesen imádkozni, mert elfelejtette...

Vízen hagyott lábnyomok sorából, egymás után lebegéséből, felsejléséből áll Baranyi Ferenc és Jóna Dávid *Gyöngyhalászkok* című közös verseskötete. Lebegnek a kérdések: Mi a költészet? Mi a költészet ma? Van-e a költészetnek – Robert Goffin-nel élve – Ariadné-fonala?

Költői levelezés ez, párbeszéd vagy annak látszata, reflexió, mesterkeresés, tanítványtalálás, egyszóval talány, egyedülálló irodalmi kísérlet. Jóna Baranyi életművéből kiemelt negyvennégy verset, azokra „válaszol”. A pályakezdéstől a máig futtatja a nála jó harminc évvel idősebb mestert, tükröt tart neki, egyszersmind tükröt tart magának és korunknak: miképp is érvényes az, ami egykor volt, mondjuk, a szerelemben, a boldogulásban, a hazában? Tükröt tart az olvasónak is, aki óhatatlanul végiggondolja, hogy mindaz, ami itt – kétszeresen is – költői köntöst kapott, miképp érvényes a saját életében?

Némelyik reflexió túlírt, hosszadalmas, szembeszökő ez, amikor Jóna egy négysorosra nyolc sorral válaszol, de különösen a *Ferike hol van?* esetében. A Baranyi-vers így szól:

„Még kicsi lány volt – elvitték tőlem,
 őt, kivel addig úgy nevelődtem,
 mintha kishúgom, szakasztott másom
 lett volna lányban – s már sose látom.
 Ahová vitték, új otthonában
 futkározott a néma szobákban,
 s megtorpant sírva minden sarokban:
 Ferike hol van? Ferike hol van?
 Nyáregyházáig szállt a gyerekhang,
 fogta a fűszál, fogta a pitypang,
 fogta a nád is, antennaképpen
 lengve a kóbor pusztai szélben,
 aztán megült egy bodzabokorban:
 Ferike hol van? Ferike hol van?
 Ferike hol van? – kérdezem én is,
 most, hogy az utam már lefelé visz,
 hol van a csendes, tág szemű gyermek,
 kin a felnőttek folyvást nevettek,
 mert nekik mókás volt a magánya,
 mert csak egy kislány volt a barátja,
 mert úgy ámult egy akácvirágon,
 mint aminél szebb nincs a világon,
 mert álmodozva járkált a kertben,
 s nem bántott még egy kiseget sem,
 ragyogását is látta a ködnek,
 s színeit ólmos viharfelhőknek.

Csobban egy kislány hangja a számon:

Ferike hol van?

S én se találom.”

Dante Beatricéje – még talán Poe Annabel Leeje – is beleérkezik e versbe csakúgy, mint az űket, mindent legyőző valóság – ez Baranyi zsenialitása. Mit lehet, lehet-e erre „válaszolni”? Én bátran – negyvennégy vers között egy egysoros is elfér – azt írtam volna:

Dávid, hol vagy?

De nem baj ez, a pompás szellemi szórakozás mellett az üzenet a legfontosabb: van múlt, amely nem politikai csomagolóanyag; és van igazgyöngy mindenki bennében, benned is, kedves olvasó, keresed még, mint lehetőségedet, egyszersmind feladatodat, Jónát idézve:

„Hisz erdőt teremtünk magunknak,
és hozzá tavat, szerelmet, reményt...”

Hiába kesereg Baranyi:

„Árnyék leszek csak nélküle,
mit furcsamód a napsütés vet.
Ha elhagy, nem halok bele,
csak nem marad okom, hogy éljek.”

Jónánál ott a szép biztatás:

„...boldog hazugságokkal tele, de szeret,
és megkapod a választ:
megöl, imádkozik érted,
de reggelre feltámaszt.”

Ugyanígy *A mór mehet* című versre a *Kedves Mór!*-ban.

Baranyit különben nem kell biztatni, elragadtatása, nekikeseredettsége mögül egyaránt előhabzik a valóság:

„Valami mindig közbejön: mosolyognál az esetre
s nem lenné arcodon helyét a köznapok csip-csup keserve,
a csüggedőkre biztatón, a lányokra ingerkedőn
mosolyognál szíved szerint, de
valami mindig közbejön.”

Most az jött közbe, hogy e kötettel lábnyomok maradtak a tengeren, amely a lélek. Kinek a lelke lakik bennünk, a püspöké, a remetéé? Mindegy, ha megbírt minket a víz és a költészetben való hit. (Baranyi Ferenc–Jóna Dávid: *Gyöngyhalászok*, Kossuth, 2021)

Le Fondant: Göröngyhalászok

A jó öreg s a jó fiatal csak kedvre jött,
kifogják együtt ők, mi gyöngybe öltözött.
„Szákod, gilisztád, úszód van?” – kérd az öreg.
„Konyári ólmom van, mely nyáron jól göreg.”
Válasz jól ható,
jó kérdés, kereszt:

„Hoztál-e bort vagy sört, ami bádognapton jól
csúszik, ha meglökik?” „Hangod szivemből szól,
mert lásd: csattos üveg, ez már misztérium.”
„Valóban, figyel ránk a minisztérium.”
Pukkan a dugó,
lé levelet ereszt.

„Figyel? S hogy jó ekképp a világ gyöngye felénk,
ha nem bukunk alá felhozni, mit lelénk?”
„De hozzák is talán a gyöngyöt már nekünk,
hogy is találják meg, ha lentre süllyedünk?”
„Hisz minden rugó
visszatat szerkeszt.”

És ülnek örömtelín a sívó lópvilág
szélén, korallba imbolyog mocsárvirág,
lenkóc: „Az ott Odüsszeusz és nem Keán;
indallók, fertő, örjegek: mind óceán!”
„Szerte szét futó
víz csodát erjeszt.”

Szép, barna hercegem s ti mind, csupa őrei
magyar múltnak, magyar jövőnek tőrei
sorsokba döfnek: porból válik, izzad a gyöngy,
és tenger-távolban itt minden gyöngy göröngy.

Húrok

Ballai László: Demotiváció

Kovács János karmester hetven esztendőős. Isten éltesse! Születésnapja alkalmából a Bartók rádióknak adott interjúját úgy indította: Kocsis Zoltán azért kezdett vezényelni, mert megelégedte, hogy zongoraművészként kénytelen-kelletlen együtt kell dolgoznia mindenféle hozzá nem értő karmesterrel. Kovács továbbfűzte a gondolatot, ő is sokáig méltatlannak érezte magát arra, hogy a legnagyobb zeneszerzők műveit megszólaltassa, mígnem rájött, hogy nála lényegesen tehetségtelenebbek is érvényesülnek a pályán, jelesül a „pálcavirtuózok” és az „önmenedzselők”, vagy a „menedzseltek”.

Bekapcsolhatunk egy idézetet:

„– Ignacio, hallod a zenét?

– Nem hallom, csak az angyalok szárnyalását.

– Azt meg én nem hallom.

– Tényleg nem? Pedig az nem csupán hangok, dallamok ritmusba fonódása, szünetek szabályossága, hanem megétezettség.

– Van ennek még értelme?

– Értelme már nincs, érzelme még csak, vagy nem is tudom, huzata, emelkedése, amikor egyszer csak azt sem tudod, hol vagy.

– És hallod még?

– Már én vagyok a hallás.”

Igen, minden pályát – amelyen hír és pénz forog a kockán – igyekeznek ellepni a sarlatánok, a becsület és a tisztesség a szakmai tudás mellett is ritka erény. Különösen a művészetben, amelyhez a tehetség és a szorgalom mellett mérhetetlen kitartás is szükségeltetik (gondoljuk meg, Kertész Imre már hetven felett járt, amikor odaítélték neki a Nobel-díjat, miáltal elnyerhette a magyar olvasóközönség figyelmét).

Egy sikeres művész életpálya-interjújának motivációs célzata a fiatalok érdeklődésének felkeltése. Különösen fontos ez a komolyzene területén, amely nem kap elegendő közfigyelmet – hacsak nem a lélek mélységeibe bevilágító sajátosságaitól teljesen idegen csatornákon, stadionbeli csinnadrattákon, sztár csináló tévéműsorokon keresztül. Nemrég emlékeztünk Inge Borkh, a kiváló német drámai szoprán énekesnő születésének századik évfordulójára. Öröm volt hallgatni a művésznő gyönyörű, választékos németséggel előadott visszaemlékezését, azt a szeretetteljes hangot, amellyel dicsérte tanárait, rendezőit és pályatársait. Nagy lelkesedéssel emelte ki egy hollywoodi fellépése varázslatos hangulatát. Mit mondott volna a Kovács János által bálványozott Kocsis Zoltán Hollywoodról? „Á, csupa giccs, nincsenek kigyakorolva a darabok, a zenészek egyetlen európai zenekarba sem férnének be.”

Természetesen mind Kovács, mind Kocsis nagy figyelmet szentelt a kiemelkedő mesterek munkásságának, és igyekezett elsajátítani tőlük a legjobb módszereket és technikákat. Érdeemes azonban arra is figyelni, hogy a nemzetközi szinten is otthonosan mozgó és irányt adó művészek milyen légkört árasztanak nyilatkozataikban, és milyen fordulatokkal jellemzik a szakmájukat és különösen a kollégáikat.

Dull Ernő: A profi

Mindannyiunknak ismerősen cseng *A profi* című film zenéje. Ha meghalljuk, szemünk előtt ott lépdel Jean-Paul Belmondo, résznyire szűkülő szemekkel. Felvesszük a ritmust, mi is lépdelünk kalandra, bevetésre, a feladat teljesítésére készen.

Mert Belmondo profi volt minden tekintetben, és magával ragadó egyéniség, még a természet is a legnagyobb segítségére sietett, azért faragta arcára azokat az oly könnyen mosolyba, bájba forduló gunyoros ráncokat. Eszköztelen játékával, végtelen közvetlenségével minden mozilátogató szívét meghódította.

Alakíthat-e valaki Jean Gabin után Jean Valjeant? Persze, bátran, ha Belmondónak hívják. (Neve jelentése: „szép világ”). Csak ott kellett ballagnia a kamera előtt a francia tájban, rongyos tarisznyával a vállán, és máris elhittük, Victor Hugo csakis ilyennek álmodhatta meg a hőst: „1815 október havának első napjaiban, körülbelül egy órával naplemente előtt egy ember, aki gyalog utazott, ért be a kis Digne városba. Az a kevés lakos, aki ebben az időben az ablaknál volt, vagy háza kapujában, bizonyos nyugtalansággal nézett erre az utasra. Nehéz lett volna egy nyomorúságosabb megjelenésű járókelővel találkozni. Középtermetű ember volt, darabos, izmos, kora teljes erejében. Negyvenhat, vagy negyvennyolc éves lehetett. Szemébe húzott bőrellenzős sapka takarta el részben napsütötte arcát, melyről az izzadság folyt.” És az izzadság, amely Belmondo arcáról a filmjein folyt, soha nem a sminkstúdióban készült, hiszen a sportos életmódú színész helyett nem álltak be kaszkadőrök, a legrázósabb jeleneteket is vele vették fel.

Némelyek talán kárhoztatták, amiért nem vállalt több „komoly” szerepet, pedig milyen kiváló alakítást nyújtott a *Kijulladásigban*, a *Két nap az életben*, sőt Jean Gabinnel együtt tehetette emlékezetessé a *Majom a télben*. Túl sok a limonádé, a krimi, a kalandfilm – mondják. De hát még a legkényesebb ínycseket is csak az éhség csábítja falatozásra, a mozi pedig – amióta a Lumière testvérek feltalálták a kinematográfot – mindenek előtt a szórakozáséhség csillapítására, a hétköznapi illúziókba burkolására való. „Majdnem egyazon pillanatban a kerületi mozik is kiöntötték az utcára a sok nézőt – írja a *Közönyben* Albert Camus, az irodalomban már megelőlegezve azt a fordulatot, amelyet majd Goddard és Truffaut hajt végre a *Kijulladásigban* (és persze Belmondo). – Aki fiatalember volt, köztük, az mind határozottabban mozgott, s arra gondoltam, valamilyen kalandorfilmet láttak.”

Belmondo remek szórakoztató volt. Hány megszomorodott, sorsába beleszürkült embernek adta vissza egy-egy órára az életörömöt. Nagy fájdalom kíséri az élet végét, még súlyosan beteg hozzátartozónk elmúltára sem tudunk felkészülni. Ám egy Belmondo nem hal meg igazán, és nem csak azért, mert mindig is a vásznon élt számunkra. Hiszen átvettük bizonyos gesztusait, számtalanszor azonosultunk vele, és folytatnunk kell a küzdelmet, ahogy tőle tanultuk, rendíthetetlenül, mindig a jó oldalon – ha mi nem vagyunk is profik.

Kapcsolat

Impresszum

Felelős kiadó: Ballai László, 1022 Budapest, Filler u. 78-82.

Felelős szerkesztő: Ballai László

Technológia és design: Vasáros András

ISSN 2063-4285

Elérhetőség

Szerkesztőség: szerkesztoseg@marczius15.hu

Webmester: webmaster@marczius15.hu